МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНОЗНАВСТВА ТА ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ
З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Студента(ки) 1 курсу _____ групи

_____

(прізвище, ім’я)

_____

(навчальний рік)

Харків
НФаУ
2019

УДК: 807-1(076.5)
С 24

Рекомендовано ЦМР Національного фармацевтичного університету
(протокол № 3 від 13.02.2019 р.)

Рецензенти:

Н. В. Дерев'янченко, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри латинської мови і медичної термінології Харківського національного медичного університету

Н. М. Філяніна, доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри гуманітарних наук Національного фармацевтичного університету

Є. І. Світлична, В. І. Базарова ,О. Л. Фель, Н. О. Томарєва

С24 ВИВЧАЄМО ЛАТИНУ: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. спец. «Фармація, промислова фармація» освітньої програми «Технології фармацевтичних препаратів». – Х.: Вид-во НФаУ, 2019. – 115 с.

«Вивчаємо латину» — навчальний посібник, побудований за принципом робочого зошита і розрахований на індивідуальну роботу студентів при вивченні латинської мови, а також при підготовці до тематичних контрольних робіт, підсумкової модульної роботи. Завдання та вправи, наведені в навчальному посібнику, охоплюють усі граматичні теми курсу фармацевтичної латини для студентів вищих навчальних закладів. До посібника включено основні граматичні таблиці, окремі відомості з античної історії, культури та латинської мови. Розроблений як додатковий навчальний посібник до підручника Є. І. Світличної, І. О. Толок, В. І. Базарова, О. Л. Фель «Латинська мова» (Харків, НФаУ, 2001).

УДК 807.1:687.55(075.8)

© Є. І. Світлична, В. І. Базарова, О. Л. Фель, Н. О. Томарєва
© НФаУ, 2019

Зміст

Передмова. 6
Що таке «античність»? 7
Тема1. Алфавіт. Правила вимови букв та буквосполучень. 8
Вправа 1. 10
Вправа 2. 11
Вправа 3. 12
Тема 2. Наголос. Довгота та короткість голосних. 13
Вправа 4. 14
Зведена таблиця відмінкових закінчень іменників I–V відмін. 15
Тема 3. Іменник. Неузгоджене означення. 16
Вправа 5. 17
Вправа 6. 18
Лексичний мінімум до тем 1-3. 20
Тема 4. Прийменники. Сполучники. 21
Лексичний мінімум до теми 4. 23
Вправа 7. 24
Вправа 8. 25
Тема 5. Дієслово. Рецепт. 27
Вправа 9. 28
Структура рецептурного рядка 29
Вправа 10. 31
Основні рецептурні скорочення 33
Вправа 11. 34
Вправа 12. 35
Лексичний мінімум до теми 5. 36
Тема 6. Авторизовані прописи. Номенклатура лікарських засобів. 37
Вправа 13. 38
Вправа 14. 41
Лексичний мінімум до теми 6. 43
Тема 7. Тривіальні (умовні) назви лікарських засобів. 44
Таблиця найважливіших греко-латинських терміноелементів. 44
Вправа 15. 47
«Спільні основи», рекомендовані ВООЗ для МНН окремих груп препаратів 51
Вправа 16. 52
Тема 8. Прикметники I-II відміни. Дієприкметники минулого часу пасивного стану. 54
Основні граматичні моделі у фармацевтичній термінології 54
Вправа 17. 56
Вправа 18. 58
Лексичний мінімум до теми 8. 60
Тема 9. Іменники III відміни. Таблиця родових закінчень іменників III відміни 61
Вправа 19. 62
Вправа 20. 63
Вправа 21. 65
Вправа 22. 66
Вправа 23. 67
Вправа 24. 68
Лексичний мінімум до теми 9. 69

Тема 10. Прикметники III відміни. 70
Вправа 25. 70
Вправа 26. 72
Вправа 27. 73
Вправи 28-29. 74
Лексичний мінімум до теми 10. 75
Тема 11. Іменники IV та V відміни. 76
Вправа 30. 76
Лексичний мінімум до теми 11. 77
Тема 12. Хімічна номенклатура латинською мовою. 78
Назви найважливіших хімічних елементів та простих речовин. 78
Моделі назв кислот, оксидів, солей. 80
Вправа 31. 83
Вправа 32. 84
Вправа 33. 85
Вправа 34. 87
Тема 13. Біномінальна ботанічна номенклатура. Моделі ботанічних найменувань. 88
Вправа 35. 89
Вправа 36. 93
Тема 14. Ступені порівняння прикметників та прислівників.. 95
Творення ступенів порівняння прикметників.. 95
Вправа 37. 95
Неправильні ступені порівняння прикметників.. 96
Вправа 38. 96
Вправи 39-40. 97
Вправа 41. 99
Ступені порівняння прислівників.. 100
Вправа 42. 100
Лексичний мінімум до теми 14. 101
Тема 15. Номенклатура форм ліків. Форми ліків, що розпилюються. 102
Тверді форми ліків. 102
Вправа 43. 103
Рідкі форми ліків. 104
Вправа 44. 105
М’які форми ліків. 106
Вправа 45. 106
Інші форми ліків. 107
Вправа 46. 107
Вправа 47. 108
Вправа 48. 111
Тема 16. Систематизація відомостей про прийменники. 112
Вправи 49-50. 112
Список використаної літератури. 114

ABEUNT STUDIA IN MOREM!

Наполегливі заняття
переходять у характер!

Передмова

«Вивчаємо латину» — навчальний посібник, розроблений за принципом робочого зошита і розрахований на індивідуальну роботу студентів. Він може бути використаний як для роботи в аудиторії, так і для самостійної позааудиторної підготовки студентів.

Пропонований посібник спрямований на ґрунтовне вивчення та повторення основних граматичних тем й лексичного мінімуму з курсу фармацевтичної латини для студентів вищих навчальних закладів спеціальності «Фармація, промислова фармація», освітньої програми «Технології фармацевтичних препаратів» у процесі вивчення курсу, при підготовці до тематичних контрольних робіт, підсумкової модульної роботи. За змістом, структурою й тематичною послідовністю він тісно пов'язаний з підручником Є. І. Світличної , І. О. Толок, В. І. Базарової, О. Л. Фель «Латинська мова» (Харків, НФаУ, 2001).

Завдання та вправи у посібнику за своєю структурою не повторюють вправи та завдання підручника, а урізноманітнюють їх.

До посібника введено основні граматичні таблиці, що повинно сприяти засвоєнню навчального матеріалу студентами на рівні довгострокової пам'яті, та інформацію загальноосвітнього характеру з історії латинської мови, культури в обсязі, який дозволяють рамки такого посібника.

Увага приділяється графічному оформленню кожної зі сторінок посібника, що повинно сприяти зацікавленості студента в додатковій індивідуальній роботі зі спеціальною термінологією.

«Вивчаємо латину» розраховано на студентів як денного відділення, так і дистанційної форми навчання.

Що таке «античність»?

У розумінні сучасної науки термін «античність» — це історія і культура Стародавньої Греції і Стародавнього Риму від виникнення перших давньогрецьких держав (кінець 3-2 тисячоліття до н. е.) і до падіння Римської імперії та завоювання Риму варварськими племенами (5 століття н. е.). Відповідно існують поняття античної філософії, античного мистецтва, античної літератури тощо. Буквальний переклад слова «antiquus» з латинської — «стародавній». В Європі в епоху Відродження увійшло в моду колекціонування предметів старовини, їх стали називати «антиками». Пізніше у Франції виникло вже власне поняття «античність» — для позначення всіх ранніх форм мистецтва. В міру поглиблення досліджень зміст терміна звузився.

Рівень розвитку і ступінь впливу на подальшу історію надають культурі Стародавньої Греції і Стародавнього Риму виключного характеру. В античному світі досягли розквіту всі, без винятку, сфери культури — освіта, наука, література, мистецтво. Творчість античних авторів і в науці, і в мистецтві мала гуманістичний характер, в її центрі була людина, її фізичне й духовне життя. Шедеври, створені античними письменниками, скульпторами і драматургами, стали в подальшому сприйматися як класичні, як неперевершені і гідні наслідування зразки. Давньогрецька і латинська мови є базою сучасної наукової термінології.

Загальна періодизація

- Рання античність (VIII ст. до н. е. — V ст. до н. е.) — зародження Грецької держави;
- Класична античність (I ст. до н. е. — II ст. н. е.) — час єдності греко-римської цивілізації;
- Пізня Античність (III–VI ст. н. е.) — розпад Римської імперії. Розпад Західної Римської Імперії ознаменував собою початок нової епохи — середньовіччя.

В античності порівняно з давньосхідними цивілізаціями було зроблено принциповий крок уперед щодо становища людини в суспільстві, осмислення художньої творчості – складається гуманістична традиція. Відмінність полягає і в ступені впливу на інші народи старовини, і в тому, що культура Греції і Риму ніколи не забувалася і безпосередньо вплинула на подальший розвиток культури.

При всій єдності античної культури, її грецький і римський етапи мають свої особливості. На політичне й релігійне мислення, філософські та юридичні погляди, літературу і мистецтво Західної Європи сильніше вплинув Рим. У культурній традиції Східної Європи, в тому числі України, провідним через посередництво Візантії був грецький вплив. За античності зароджуються явища, які на подальших етапах стануть визначальними в культурі, особливо – християнська релігія.

Античність оспівала культ моральності, шляхетності, правильної поведінки, які ведуть людину до гармонії фізичної і духовної досконалості.

ТЕМА 1. Алфавіт. Правила вимови букв та буквосполучень

Накреслення	***Назва***	***Вимова***	***Приклади***
1	2	3	4
A a	а	[а] **ae** вимовляється [е], але **ae** вимовляється [ае]	**a**lbus [′альбус] an**ae**sthesia [анестез′ія] **aë**r [′аер]
B b	бе	[б]	**b**ulbus [б′ульбус]
C c	це	[ц] перед **e, i, y, ae, oe** [к] перед **a, o, u,** а також перед приголосними ch вимовляється [х]	**c**era [ц′ера] **c**ito [ц′ito] **c**ytologia [цітоль′огія] **c**aput [к′апут] de**co**ctum [дек′октум] **ch**arta [х′арта]
D d	де	[д]	**d**erma [дерма]
E e	е	[е]	**e**mulsum [ем′ульсум]
F f	еф	[ф]	**f**orma [ф′орма]
G g	ґе	[ґ]	**g**ranulum [ґр′анулюм]
H h	га	як українське [г] або німецьке [h]	**h**ora [г′ора]
I i	і	[і] [j] перед голосними	**i**nfusum [інф′узум] **I**odum [й′одум]
J j	йот	[й]	major [м′айор]
K k	ка	[к]	**K**alium [к′аліум]
L l	ель	[ль]	capsula [к′апсуля]
M m	ем	[м]	**m**assa [м′асса]
N n	ен	[н]	**n**arcosis [нарк′озіс]
O o	о	[о] **oe** вимовляється [е], але **oe** вимовляється [ое]	**o**culus [′окулюс] c**oe**ruleus [цер′улєус] Al**oë** [′альое]
P p	пе	[п]	**p**asta [п′аста]

		ph вимовляється [ф]	**Ph**os**ph**orus [ф′осфорус]
Q q	ку	вживається завжди з «u» **qu** вимовляється [кв]	a**qu**a [′аква]
R r	ер	[р] **rh** вимовляється як [р]	**r**emedium [рем′едіум] **Rh**eum [р′еум]
S s	ес	[с] [з] між голосними або між голосним i, m, n	**s**irupus [с′ірупус] Ro**s**a [р′оза] pla**sm**a [пл′язма]
T t	те	[т] **th** вимовляється [т] **ti** у ненаголошеному положенні перед голосними вимовляється [ці] (якщо немає попередніх s, t, x)	**t**ela [т′еля] **Th**ea [т′еа] solu**ti**o [сол′юціо] але mix**ti**o [м′ікстіо] **T**ri**ti**cum [тр′ітікум]
U u	у	[у] **ngu** вимовляється як [нгв]	**ungu**entum [унгв′ентум]
V v	ве	[в]	**v**itrum [в′ітрум]
X x	ікс	[кс]	e**x**tractum [екстр′актум]
Y y	іпсилон	[і]	Ox**y**genium [оксіґ′еніум]
Z z	зета	[з] [ц] у деяких словах іншомовного походження	Ory**z**a [ор′іза] **Z**incum [ц′інкум]

Вправа 1. ***Укажіть, як вимовляються підкреслені буквосполучення та окремі голосні букви:***

		e	**ae**	**oe**	**i**	**й**	**ey**	**ay**	**ia**	**йу**	**йо**
1.	Althaea										
2.	aër										
3.	oedema										
4.	Iodum										
5.	Eucalýptus										
6.	Hydrargyrum										
7.	Armeniacae										
8.	neuron										
9.	Aloë										
10.	major										
11.	butyrum										
12.	haema										
13.	auris										
14.	praeparatum										
15.	Glycyrrhìza										
16.	diarrhoea										
17.	pneuma										
18.	idaeus										
19.	Foenìculum										
20.	aúctor										
21.	Kalanchoë										

Вправа 2. ***Укажіть, як вимовляються підкреслені буквосполучення та приголосні:***

		х	**кс**	**ґ**	**г**	**х**	**р**	**ф**	**т**	**ц**	**к**	**кв**	**з**	**с**	**нгв**	**ті**	**ці**	**кк**	**ку**
1.	chárta																		
2.	Théa																		
3.	Phósphorus																		
4.	rhizóma																		
5.	áqua																		
6.	cíto																		
7.	cápsula																		
8.	ménsa																		
9.	cytológia																		
10.	céra																		
11.	sáccharum																		
12.	bácca																		
14.	medicína																		
15.	Rósa																		
16.	Strophánthus																		
17.	Hydrogénium																		
18.	língua																		
19.	unguéntum																		
20.	solútio																		

Вправа 3. ***Транслітеруйте латинські слова українськими буквами:***

1.	língua	
2	solútio	
3.	Chamomílla	
4.	Urtíca	
5.	Crataégus	
6.	ólla	
7.	cíto	
8.	Cápsicum	
9.	céra	
10.	unguéntum	
11.	Absínthium	
12.	míxtio	
13.	Rhéum	
14.	Altháea	
15.	hérba	
16.	grámma	
17.	rhizóma	
18.	gargarísma	
19.	dósis	
20.	Hippóphaë	
21.	récipe	

<u>ТЕМА 2.</u> Наголос

NB!

1. Наголос ніколи не ставиться на останньому складі та далі третього складу від кінця слова.

2. У багатоскладових словах наголос ставиться на другому складі від кінця слова, якщо він довгий, або на третьому складі від кінця, якщо передостанній склад короткий.

Довгота та короткість голосних

Голосний довгий (¯)	Голосний короткий (˘)
1. Дифтонги **ae**, **oe** довгі за походженням: **Althā́ēa** – алтея	1. Перед іншим голосним: **Tílĭa** – липа
2. Перед збігом кількох приголосних: **Belladṓnna** – красавка **NB!** Але перед сполученням приголосних *b, p, d, t, c, g* з *r, l* голосний буде коротким: **Éphĕdra** – ефедра	2. Перед *h*: **éxtrăho** – я витягую
3. Перед *x, z*: **Orýza** – рис	3. Перед діграфами: *ch, ph, th, rh*: **Árăchis** – арахіс
4. В іменникових суфіксах *-ūr-, -ān-, -īn-* (перед закінченням *-um*) і прикметникових суфіксах -ōs-, -āt-, -āl-: **Penicillī́num** – пеніцилін **cerā́tus** – навоскований **tinctū́ra** – настоянка **aquṓsus** – водний **vernā́lis** – весняний	4. В іменникових суфіксах *-ŏl-, -ŭl-, -ĭd-* і прикметникових суфіксах *-ĭd-, -ĭc-:* **Víŏla** – фіалка **Bétŭla** – береза **iódĭdum** – йодид **cítrĭcus** – лимонний **NB!** У назвах лікарських препаратів суфікс *-ōl-* довгий і наголошений: **Aethazṓlum** – етазол

Вправа 4. ***Поставте наголос у словах, усно поясніть правила наголошення:***

1.	bacillus	21.	pharmacopoea
2.	familia	22.	Absinthium
3.	Althaea	23.	Aspirinum
4.	Lavandula	24.	Ephedra
5.	perplexum	25.	Glycyrrhiza
6.	cordatus	26.	europoeus
7.	Viola	27.	Bistorta
8.	diaeta	28.	Solanum
9.	Aloë	29.	japonica
10.	purpureus	30.	Strychnos
11.	Oryza	31.	Crataegus
12.	contraho	32.	Gentiana
13.	Leonurus	33.	Iodognostum
14.	spirochaeta	34.	Analginum
15.	Iodinolum	35.	Calendula
16.	liquidus	36.	hydrochloridum
17.	tuberosus	37.	repellens
18.	Valeriana	38.	Laevomycetinum
19.	aceticus	39.	inhalatio
20.	paraffinatus	40.	alcaloidum

Зведена таблиця відмінкових закінчень

	I відміна	II відміна		III відміна			IV відміна		V відміна
Casus	**Fem.**	**Masc.**	**Neutr.**	**Masc.**	**Fem.**	**Neutr.**	**Masc.**	**Neutr.**	**Fem.**
S i n g u l a r i s									
Nom.	-a	-us, -er	-um	Різні закінчення			-us	-u	-es
Gen.	-ae	-i		-is			-us		-ēi
Dat.	-ae	-o		-i			-ui	-u	-ēi
Acc.	-am	-um		-em		Acc=Nom	-um	-u	-em
Abl.	-a	-o		-e(i)			-u		-e
P l u r a l i s									
Nom.	-ae	-i	-a	-es		-a(ia)	-us	-ua	-es
Gen.	-ārum	-ōrum		-um(ium)			-uum		-ērum
Dat.	-is	-is		-ĭbus			-ĭbus		-ēbus
Acc.	-as	-os	-a	-es		-a(ia)	-us	-ua	-es
Abl.	-is	-is		-ĭbus			-ĭbus		-ēbus

<u>ТЕМА 3.</u> Іменник. Неузгоджене означення.

Належність іменника до тієї чи іншої відміни визначається за закінченням родового відмінка однини:

Відміна	Закінчення родового відмінка однини
I	**-ae**
II	**-i**
III	**-is**
IV	**-us**
V	**-ei**

Відміна	I	II	III	IV	V
Nom.Sing.	herba	infusum	solutio	spiritus	species
Gen. Sing.	herbae	infusi	solutionis	spiritus	speciei

NB!

До I відміни належать також деякі іменники жіночого роду, що мають грецьке походження та закінчення -e (Nom. Sing.), -es (Gen.Sing.): Aloë, ës f – алое.

Іменники записуються у словниковій формі, яка складається із форми називного відмінка, закінчення родового відмінка однини та зазначення роду іменника:

Відміна	Словникова форма	Значення
I	**tinctura, ae f**	**настоянка**
II	**oleum, i n**	**олія, масло**
III	**radix, icis m**	**корінь**
IV	**fructus, us m**	**плід**
V	**rabies, ei f**	**сказ**

NB!

Іменники – назви дерев і більшості кущів на –us належать до жіночого роду (наприклад, *Ricinus, i – рицина*). Невідмінювані іменники – до середнього роду (наприклад, *Cacao n* - какао). Однакові за значенням іменники в українській та латинській мовах можуть належати до різних родів.

Вправа 5. ***Доповніть словникову форму іменників закінченням у Gen. sing., визначте і запишіть основу іменника:***

1.	tabuletta, _____ f (I)	
2.	succus, _____ m (II)	
3.	spiritus, _____ m (IV)	
4.	species, _____ f (V)	
5.	pars, part _____ f (III)	
6.	dies, _____ f, m (V)	
7.	pulvis, -er _____ m (III)	
8.	cornu, _____ n (IV)	
9.	dosis, _____ f (III)	
10.	solutio, -on _____ f (III)	
11.	rhizoma,-at _____ n (III)	
12.	gemma, _____ f (I)	
13.	Quercus, _____ f (IV)	
14.	Ricinus, _____ m (II)	
15.	cortex,-ic _____ m (III)	
16.	membranula, _____ f (I)	
17.	briketum, _____ n (II)	
18.	tussis, _____ f (III)	

Неузгоджене означення.

Іменник в Nom.	+	Іменник в Gen.
aqua Menthae – вода м'яти (м'ятна вода) *solutio Iodi – розчин йоду* *forma remediorum – форма ліків*		

Вправа 6. ***Перекладіть латинською мовою:***

1.	Трава	конвалії		
		ромашки		
		ефедри		
		полину гіркого		
		жовтушника		
2.	Бруньки берези			
3.	Кора	дуба		
		крушини		
4.	Екстракт	солодки		
		перцю стручкового		
5.	Олія	рицини		
		льону		
		соняшника		
		обліпихи		
6.	Сік	алое		
		каланхое		

		лимона		
7.	Ягоди	глоду		
		лимонника		
8.	Камедь абрикосова (абрикоса)			
9.	Корінь солодки			
10.	Кореневище валеріани			
11.	Листя	шавлії		
		мати-й-мачухи		
12.	Настоянка	лимонника		
		беладони		
		валеріани		
		календули		
		чилібухи		
13.	Вода	мигдалева		
		трояндова		
		ромашкова		
		м’ятна (м’яти)		
14.	Плоди глоду			
15.	Розчин камфори			
16.	квіти	ромашки		
		календули		

Лексичний мінімум до тем 1-3:

ampulla, ae f – ампула
aqua, ae f – вода
axungia, ae f – жир
bacillus, i m – паличка
bolus, i f – глина
capsula, ae f – глина
chole, es f – жовч
cortex, ĭcis m – кора
dies, ēi f – день
gemma, ae f – брунька
glandula, ae f – залоза
globulus, i m – кулька
gutta, ae f – крапля
flos, ōris m – квітка
fructus, us m– плід
herba, ae f – трава
medicamentum, i n (remedium, ii n) – ліки, лікарський засіб
mixtura, ae f – мікстура, суміш
oleum, i n – олія
radix, ĭcis f – корінь
rhizoma, ātis n – кореневище
scatula, ae f – коробочка
solutio, ōnis f – розчин
species, ēi f – збір (форма ліків); вид (у ботаніці)
spiritus, us m – спирт
suppositorium, ii n – свічка, супозиторій
tabuletta, ae f – таблетка
tinctura, ae f – настоянка
unguentum, i n – мазь
usus, us m – застосування, вживання

Aloë, ës f – алое
Belladonna, ae f – красавка, беладона
Glycyrrhiza, ae f – солодка
Kalanchoë, ës f – каланхое
Mentha, ae f – м’ята
Quercus, us f – дуб
Strychnos, i f – чилібуха, блювотний горіх
Valeriana, ae f – валеріана

<u>ТЕМА 4.</u> Прийменники. Сполучники.

Прийменники, що вживаються з **Ablatīvus:**

sine – без

(sine aqua – без води)

pro – для

(pro injectionibus – для ін'єкцій)

de – про

(de medicina – про медицину)

cum – з, із

Прийменники, що вживаються з **Accusatīvus:**

per – через, протягом

(per horam – протягом години, per os – через рот)

ad – до, для, в, при

(ad 100 ml – до 100мл, ad anginam – при ангіні, ad usum – для вживання)

contra – проти

(contra odontalgiam – проти зубного болю)

intra – у, в, внутрішньо

(intra musculos – внутрішньом'язово, у м'язи)

supra – поверх

(supra cutem – нашкірно, поверх шкіри)

Прийменники, що вживаються з **Accusatīvus** та **Ablatīvus:**

- якщо словосполучення відповідає на питання **«куди?»** і означає **напрямок –** вживаємо **Accusatīvus**
- якщо словосполучення відповідає на питання **«де?», «у чому?»** і означає **місце –** вживаємо **Ablatīvus**

in – в, на

sub – під

in aqu**a** – у воді / in aqu**am** – у воду;

sub lingu**a** – під язиком / sub lingu**am** – під язик)

Сполучники.

У фармацевтичній термінології вживаються:

- З'єднувальний сполучник **et** – і
- Розділові сполучники **seu, aut, vel** – або

Сполучник **seu** ставиться між синонімами, тобто словами, які означають одне і те ж поняття, явище, предмет.

Наприклад: **Cassia seu Senna** – касія або сена (дві назви однієї і тієї ж рослини).

Сполучник **vel** ставиться між словами, які означають близькі за значенням поняття.

Наприклад: **Tinctura Valerianae vel tinctura Convallariae** – настоянка валеріани або настоянка конвалії.

Сполучник **aut** ставиться між словами, що означають різні за значенням поняття, явища, предмети, а також дози.

Наприклад: **Farfara aut Urtica** – мати-й-мачуха або кропива.

Лексичний мінімум до теми 4:

amylum, i n – крохмаль
decoctum, i n – відвар
folium, ii n – лист
gelatina, ae f – желатин
infusum, i n – настій
pasta, ae f – паста

Althaea, ae f – алтея
amygdala, ae f – мигдаль (плід)
Betula, ae f – береза
Calendula, ae f – календула, нагідки
Camphora, ae f – камфора
Chamomilla, ae f – ромашка
Convallaria, ae f – конвалія
Farfara, ae f – мати-й-мачуха, підбіл
Frangula, ae f – крушина
Helianthus, i m – соняшник
Linum, i n – льон
oliva, ae f – оливка, маслина (плід)
Ricinus, i m – рицина
Salvia, ae f – шавлія

Вирази з прийменниками:

per vaginam – вагінально, через піхву
per rectum – ректально, через пряму кишку
per se – у чистому вигляді, хімічно чистий
sub linguam – сублінгвально, під язик
pro dosi – разова доза, на один прийом
pro die – добова доза, на один день
ad 100,0 – до 100,0

Scientia potentia est. — Знання — сила.

Ad ovo usque ad mala. – Від яйця до яблук.

Ubi concordia, ibi victoria. – Де згода, там перемога.

Vitae sal amicitia. – Дружба – сіль життя.

Вправа 7. ***Допишіть у прийменникових виразах до основи іменників пропущені відмінкові закінчення:***

1.	з водою	cum aqu____
2.	у склянці	in vitr____
3.	із борошна	e farin____
4.	в аптеках	in officin____
5.	в аптеки	in officin____
6.	без жиру	sine axungi ____
7.	у баночці	in oll____
8.	для мазі	pro unguent____
9.	з олією	cum ole____
10.	під язик	sub lingu____
11.	у вену	intra ven____
12.	протягом години	per hor____
13.	протягом дня	per di___
14.	у свічках	in suppositori____
15.	із плодів	e fruct____
16.	під папір	sub chart____
17.	із листя	e foli___
18.	поверх тканини	supra tel____
19.	з коробочок	e scatul____
20.	ректально	per rect____
21.	у фармакопеї	in pharmacopoe____
22.	проти зубного болю	contra odontalgi____
23.	з плівками	cum membranul____
24.	при гіпертонії	ad hypertoni____
25.	з вітамінами	cum vitamin____
26.	для вживання	pro us___
27.	з краплями	cum gutt___
28.	у спирті	in spirit___
29.	без крохмалю	sine amyl___

Вправа 8. ***Перекладіть латинською мовою прийменникові вирази:***

1.	у капсулах	
2.	у настоянці	
3.	з ягід	
4.	для свічок	
5.	для таблеток	
6.	під травою	
7.	з листям	
8.	у склянці	
9.	для відвару	
10.	при ангіні	
11.	в артерію	
12.	через пряму кишку	
13.	із желатину	
14.	під язиком	
15.	у плодах	
16.	у тубі	
17.	до 100,0	

18.	із пасти	
19.	про рослини	
20.	у чистому вигляді	
21.	з коренями	
22.	до настоянки лимонника	
23.	з краплями настоянки конвалії	
24.	без соняшникової олії	
25.	з корою дуба	
26.	до настоянки алое	
27.	у плодах глоду	
28.	з травою ефедри та шавлії	
29.	для настоїв та відварів	
30.	із квіток ромашки	

<u>ТЕМА 5.</u> Дієслово. Рецепт. Скорочення в рецепті.

Система форм дієслова, які вживаються у рецептурі. Визначення основи дієслова

infinitivus	основа	відміна
signāre – позначати	**signā-**	I
miscēre – змішувати	**miscē-**	II
addĕre – додавати	**add-**	III
diluĕre – розводити	**dilu-**	III
finīre – закінчувати	**finī-**	IV

I, II, IV дієвідміна: від форми ***infinitivus*** відкинути закінчення *-re*

III дієвідміна: від форми ***infinitivus*** відкинути закінчення зі з'єднувальною голосною -ĕre

Наказовий спосіб дієслова (imperatīvus) singularis:

від форми *infinitivus* відкинути закінчення ***-re***
(I, II, III, IV дієвідміни)

signa	misce	adde	fini
познач	змішай	додай	закінчи

Умовний спосіб дієслова (conjunctīvus)

основа дієслова + *a* + особове закінчення дієслова

NB! У дієсловах I дієвідміни кінцева голосна основи «*a*» зливається з суфіксом -*a*- і переходить в -*e*-.

misceatur	**detur**	**signetur**
змішати,	видати,	позначити,
нехай	нехай	нехай
буде	буде	буде
змішано	видано	позначено

📖**NB!**

1. Форми 3-ї особи однини та множини дієслова ***esse - бути***:

est (однина)

sunt (множина)

Наприклад: Valeriana planta est. Tincturae, infusa et decocta formae remediorum sunt.

Вправа 9. ***Перекладіть українською мовою дієслова, визначте їх граматичну форму:***

1.	misce		
2.	cola		
3.	detur		
4.	misceatur		
5.	misceantur		
6.	destilla		
7.	Misce, ut fiat unguentum.		
8.	Repete bis!		
9.	destilla		
10.	Sterilisetur!		
11.	signetur		
12.	recipe		
13.	adde		
14.	Da tales doses numero 10.		
15.	vale		
16.	da		
17.	signa		
18.	sterilisetur		
19.	praepara		
20.	Misce, fiant species.		

Цікаво знати

Із історії рецепта

Помилково припускати, що рецепт такий же стародавній, як і медицина. Рецепти з'явилися лише 600–700 років тому, коли аптеки стали самостійними установами. До того лікар був і медиком, і фармацевтом, призначав хворому ліки і сам готував їх. Тобто не було потреби в рецептах. Тільки після відокремлення аптек виникла потреба в письмовому спілкуванні лікаря з фармацевтом.

Рецепт зовсім не був схожий на сучасний. Називався він formula medica — медична формула. Обов'язковим було звернення до Бога: Juvante Deo! (З Божою допомогою!), Cum Deo!, C. D.! (З Богом!). Далі замість цих виразів ставили один чи два хрести. Дотепер знак # використовується як знак відокремлення рецептурних прописів.

У середні віки з'явилось слово receptum (взяте, одержане), яке ввели алхіміки і що означало таємну формулу ліків. Алхіміки розпочинали свої записи астрологічним знаком Юпітера, який на думку американського професора М. Брейтмана, пізніше був невірно розшифрований як Recipe (візьми). У перших фармакопеях рецепт починався R./:

У стародавньому Римі будь-яке лікування починалося з магічного виразу In nomine Jovis! (В ім'я Юпітера!).

Структура рецептурного рядка

І граматична модель:

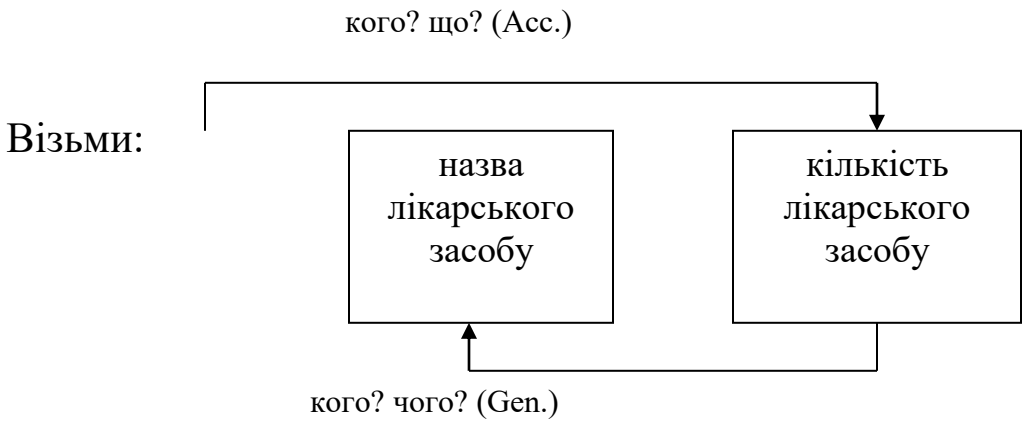

ІІ граматична модель:

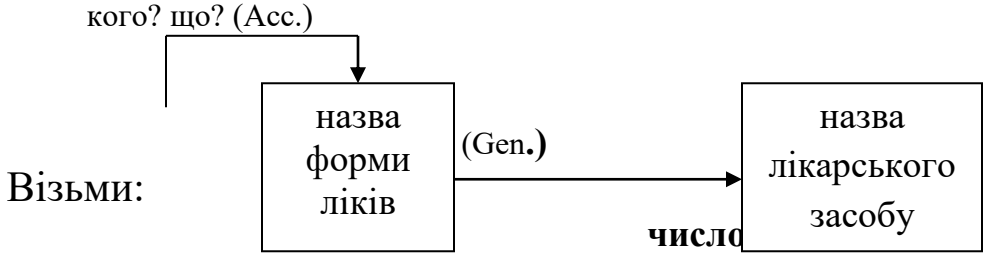

NB!

ЗАПАМ’ЯТАЙТЕ стандартні рецептурні вирази:

Imperativus	Conjunctivus	Скорочений запис
Misce. Da. Signa: Змішай. Видай. Познач:	**Misceatur. Detur. Signetur:** Змішати. Видати. Позначити: (або: Нехай буде змішано. Нехай буде видано. Нехай буде позначено.)	**M.D.S.:**
Sterilisa! Простерилізуй!	**Sterilisetur!** Простерилізувати! (або: нехай буде простерилізовано!)	**Steril.!**
Da tales doses numero… Видай такі дози числом…	**Dentur tales doses numero…** Видати такі дози числом (або: нехай будуть видані такі дози числом…)	**D.t.d. N**
	fiat (ut fiat) нехай утвориться (щоб утворилось)	**f. (ut f.)**
	fiant (ut fiant) нехай утворяться (щоб утворились)	

Festina lente! – Поспішай поволі!
Errare humanum est. – Людині властиво помилятися.
Ne noceas, si juvare non potes. – Не зашкодь, якщо не можеш допомогти.
Medice, sana te ipse! – Лікарю, вилікуй сам себе!
Natura sanat, medicus curat morbos. – Природа оздоровляє, лікар лікує хвороби.

Вправа 10. ***Перекладіть рецепти українською мовою:***

1.	Recipe: Aquae Plumbi 50 ml Da. Signa:	
2.	Recipe: Infusi foliorum Farfarae 15,0 – 200 ml Detur. Signetur:	
3.	Recipe: Tabulettas Aloës numero 10 Da. Signa:	
4.	Recipe: Suppositoria cum Theobromino 0,2 numero 10 Da. Signa:	
5.	Recipe: Dragee «Revitum» numero 60 Da. Signa:	
6.	Recipe: Tabulettas «Calcex» numero 10 Da. Signa:	
7.	Recipe: Mentholi 0,1 Anaesthesini 1,0 Vaselini Lanolini ana 0,5 Misce, fiat unguentum Da. Signa:	
8.	Recipe: Tabulettas Bromisovali 0,5 numero 12 Da.	

	Signa:	
9.	Recipe: Cocarboxylasi 0,05 Da numero 10 in ampullis Signa:	
10.	Recipe: Unguenti Apilaci 0,6% 50,0 Detur. Signetur:	
11.	Recipe: Pastae Zinci 25,0 Da. Signa:	
12.	Recipe: Aminazini 1,25 Solutionis Novocaini 0,5% 50 ml Misce. Sterilisa! Da. Signa:	
13.	Recipe: Dibazoli 0,005 Sacchari 0,3 Misce, ut fiat pulvis Dentur tales doses numero 20 Signetur:	
14.	Recipe: Corticis Frangulae Foliorum Sennae ana 15,0 Florum Sambuci Florum Chamomillae ana 7,0 Florum Malvae 2,0 Misce, fiant species Da. Signa:	

Основні рецептурні скорочення

āā – ana *по, порівну*
ac., acid. – acidum, i n *кислота*
ad us. ext./int. – ad usum externum/ internum *для зовнішнього/внутрішнього застосування*
amyl. – amylum *крохмаль*
aq. – aqua, ae f *вода*
cort. – cortex, ĭcis m *кора*
dec., dct. – decoctum, i n *відвар*
D. – Da./Detur. *Видай./Видати. (Нехай буде видано).*
D. t. d. – Da (Dentur) tales doses. *Видай (Видати/нехай будуть видані) такі дози.*
em., emuls. – emulsum, i n *емульсія*
empl. – emplastrum, i n *пластир*
extr. – extractum, i n *екстракт*
f. – fiat, fiant *нехай утвориться, нехай утворяться*
fl., flor. – flos, oris m *квітка*
fol. – folium, ii n *лист*
fr., fruct. – fructus, us m *плід*
glob. – globulus, i m *кулька*
gtt., gtts – gutta, ae f *крапля*
hb. – herba, ae f *трава*
inf. – infusum, i n *настій*
linim. – linimentum, i n *лінімент*
liq. – liquor, ōris m *рідина, розчин*
M. – Misce./Misceatur. *Змішай./Змішати. (Нехай буде змішано).*
m. pil. – massa pilularum *пілюльна маса*
mixt. – mixtura, ae f *мікстура*
mucil. – mucilago, īnis f *слиз*
obd. – obductus, a, um *вкритий оболонкою*
ol. – oleum, i n *олія*
past. – pasta, ae f *паста*
pulv. – pulvis, ĕris m *порошок*
q. s. – quantum satis *скільки потрібно*
r., rad. – radix, īcis f *корінь*
Rp.: – Recipe: *Візьми:*
rh., rhiz. – rhizoma, ātis n *кореневище*
S.: – Signa:/Signetur: *Познач:/Позначити: (Нехай буде позначено:)*
sem. – semen, ĭnis n *насіння*
sol. – solutio, ōnis f *розчин*
sp., spec. – species, ēi (plur.) f *збір*
spir. – spiritus, us m *спирт*
Steril.! – Sterilisa!/Sterilisetur! *Простерилізуй!/Простерилізувати!*
succ. – succus, i m *сік*
susp. – suspensio, ōnis f *суспензія*
tab., t-as – tabuletta, ae f *таблетка*
tct., tinct., t-rae – tinctura, ae f *настоянка*
ung. – unguentum, i n *мазь*

Вправа 11. ***Запишіть без скорочень у формі рецептурного рядка. Усно перекладіть українською мовою:***

1.	amyl.	
2.	āā	
3.	cort.	
4.	ac.	
5.	ol.	
6.	ung.	
7.	gtts, gtt.	
8.	in tab. obd.	
9.	sicc.	
10.	spec.	
11.	aq.	
12.	emuls.	
13.	glob.	
14.	in oll.	
15.	spir.	
16.	r., rad.	
17.	q. s.	
18.	pro infant.	
19.	pro inject.	
20.	pulv.	
21.	rh., rhiz.	
22.	supp.	
23.	in tub.	
24.	Rp.:	
25.	susp.	
26.	Steril.!	
27.	tinct., t-rae, tct.	
28.	hb.	
29.	D. t. d. N	
30.	fl., flor.	
31.	succ.	
32.	fr., fruct.	
33.	M. D. S.	

Вправа 12. ***Запишіть без скорочень рецептурні рядки:***

1.	Extr. Capsici	
2.	Sol. Gelatinae	
3.	D. t. d. N 10 in amp.	
4.	Inf. fl. Calendulae	
5.	M., f. supp.	
6.	Pulv. rad. Glycyrrhizae	
7.	Inf. fruct. Foeniculi	
8.	Extr. Valerianae	
9.	Sol. Nitroglycerini in caps.	
10.	Aq. pro inject.	
11.	M., f. ung.	
12.	Tab. Aloës N 30	
13	Amyl. Solani	
14.	Ac. glutaminici 3,0	
15.	Dec. cort. Frangulae ex 10,0 — 100 ml	
16.	Inf. flor. Chamomillae	
17.	Fruct. Crataegi	
19.	T-rae Eucalypti	
20.	M., f. linim.	
21.	M., ut f. spec.	
22.	Empl. Plumbi	
23.	Rhiz. cum rad. Valerianae	
24.	Ol. Cacao q. s.	
25.	M. f. Pulv.	
26.	Tab. Sulfadimethoxini	

Лексичний мінімум до теми 5:

addĕre 3 – додавати
colāre 1 – проціджувати
dare 1 – давати, видавати
depurāre 1 – очищати
destillāre 1 – дистилювати
extrahĕre 3 – витягувати, екстрагувати
miscēre 2 – змішувати
praeparāre 1 – готувати
purificāre 1 – очищати (для рідин)
recipĕre 3 – брати
rectificāre 1 – очищати (шляхом перегонки)
repetĕre 3 – повторювати
signāre 1 – позначати
sterilisāre 1 – стерилізувати

antidotum, i n – протиотрута
bacterium, ii n – бактерія
emplastrum, i n – пластир
emulsum, i n – емульсія
extractum, i n – екстракт
linimentum, i n – лінімент
venenum, i n – отрута
vitaminum, i n – вітамін
vitrum, i n – склянка, пробірка

<u>ТЕМА 6.</u> Авторизовані прописи. Номенклатура лікарських засобів. Основні фармацевтичні поняття.

Авторизовані прописи:

найменування форми ліків	+	**прізвище автора препарату в Genetivus sing.**

NB!

Чоловічі прізвища у назвах препаратів записуються у формі **Genetivus II відміни** із закінченням **-i**

Жіночі прізвища записуються у формі **Genetivus I відміни** із закінченням **– ae**

Наприклад: **Solutio Lugoli –** розчин Люголя
Unguentum Zolotarevae – мазь Золотарьової

Деякі прізвища не відмінюються.
Наприклад: **Balsamum Schostacovsky** – Бальзам Шостаковського;
Unguentum Boum-Benge – мазь Бом-Бенге

Часто в авторизованих прописах для передачі звуків, відсутніх у латинській мові, використовуються букви із сучасних західноєвропейських мов
Наприклад: **Liquor Selzowsky** – Рідина Сельцовського.

Вправа 13. ***Перекладіть авторизовані прописи українською мовою:***

1.	Linimentum Rosentali	
2.	Pasta Rachmanovi	
3.	Solutio Lugoli	
4.	Mixtura Popovi	
5.	Emplastrum Wichrevae	
6.	Balsamum Boum-Benge	
7.	Guttae Bestugevi	
8.	Pasta Belenky	
9.	Balsamum Schostacovsky	
10.	Unguentum Diakovi	
11.	Tabulettae Carmanovae	
12.	Mixtura Sancovae	
13.	Unguentum Wilkinsoni	
14.	Pasta Teimurovi	
15.	Unguentum Monkevitschi	
16.	Aqua Plumbi Goulardi	
17.	Dragee Bechterevi	
18.	Solutio Ringer-Locke	
19.	Guttae Fogelsoni	
20.	Mixtura Scharco	

📖 **NB!**

Граматична модель назв сировини рослинного і тваринного походження і продуктів первинної переробки.

означуваний іменник (назва органу рослини або продукту) **у Nom. sing./plur.**	+	**неузгоджене означення** (назва рослини etc.) **у Gen. sing./plur.**

Наприклад: herba Millefolii – трава деревію

cortex Quercus – кора дуба

folia Belladonnae – листя красавки

oleum Amygdalarum – мигдалева олія

Граматична модель назв настоїв та відварів

назва форми ліків *іменник у Nom.*	+	**назва органу рослини** *іменник у Gen. sing./plur.*	+	**фармацевтична назва рослини** *іменник у Gen. sing./plur.*

Наприклад: decoctum foliorum Uvae ursi – відвар листя мучниці

infusum herbae Bidentis – настій трави череди

Граматична модель назв екстрактів

назва форми ліків		**фармацевтична назва рослини**		**консистенція (узгоджене означення)**
іменник у Nom.	+	*іменник у Gen. sing./plur.*	+	*прикметник у Nom.*

Наприклад: extractum Frangulae fluidum – рідкий екстракт крушини

extractum Thermopsidis siccum – сухий екстракт термопсису

extractum Glycyrrhizae spissum – густий екстракт солодки

extractum Filicis maris aethereum – ефірний екстракт папороті чоловічої

NB!

На підставі Європейської Фармакопеї у другому виданні Державної Фармакопеї України вживається зворотній порядок слів.

неузгоджене означення	+	**означуваний іменник**	+	**узгоджене означення**

Наприклад: Crataegi fructus – глоду плоди

Baccarum Juniperi decoctum – ягід ялівцю відвар

Frangulae extractum fluidum – крушини екстракт рідкий

Вправа 14. ***Перекладіть словосполучення латинською мовою:***

1.	Соняшникова олія.	
2.	Емульсія насіння гарбуза	
3.	Відвар кори дуба.	
4.	Картопляний, рисовий та пшеничний крохмаль.	
5.	Настій трави собачої кропиви.	
6.	Настій плодів ганусу.	
7.	Сік листя наперстянки.	
8.	Відвар листя мучниці.	
9.	Із соком журавлини.	
10.	Настій трави горицвіту.	
11.	Мигдалева олія.	
12.	Настій листя евкаліпту.	
13.	Трава звіробою.	
14.	Відвар кори жостеру проносного.	
15.	Настоянка чилібухи.	
16.	Корінь подорожника.	
17.	Олія льону та бавовника.	
18.	Настоянка глоду.	
19.	Соснові бруньки.	

20.	Настій трави термопсису.	
21.	Перцевий пластир та перцева настоянка.	
22.	Настій квіток бузини.	
23.	Брикет листя кропиви.	
24.	Настій трави хвоща.	
25.	Екстракт калини.	
26.	Настій трави чистотілу.	
27.	Настій листя водяного трилисника.	
28.	Трава живокосту.	
29.	Відвар кори крушини.	
30.	Настій трави золототисячника.	
31.	Трава деревію.	
32.	Трава чемериці.	
33.	Кореневища з коренями валеріани.	
34.	Сироп солодки.	
35.	Олія чебрецю.	

Лексичний мінімум до теми 6:

lamella, ae f (membranula, ae f) – плівка
liquor, ōris m – рідина, розчин
pulvis, ĕris m – порошок
strobilus, i m – шишка
suspensio, ōnis f – суспензія

Absinthium, ii n – полин гіркий
Amygdalus, i f – мигдаль (дерево)
Capsicum, i n – перець стручковий
Citrus, i f – лимон
Crataegus, i f – глід
Equisetum, i n – хвощ
Erysimum, i n – жовтушник
Eucalyptus, i f – евкаліпт

<u>ТЕМА 7.</u> Тривіальні (умовні) назви лікарських засобів.

Найважливіші греко-латинські терміноелементи, які використовуються у назвах фармацевтичних препаратів:

Словотвірні елементи	Значення
-amin-	наявність аміногрупи
-benz-	наявність ароматичного ядра
poly-	багато, численний
syn-, sym-	з, разом; з'єднання
-aesth(es)-	відчуття, чутливість; знеболювальні засоби
-aeth-, -eth-, -aet-	ефір; указує на наявність етилового та етинілового радикала
-alg-, -dol-	біль; болезаспокійливі засоби
-allerg-	проти алергійні засоби
-andr-, -test-, -stan-, -ster-, -vir-	препарати чоловічих статевих гормонів і їх синтетичні аналоги
-ap-, -apis-	бджола; препарати бджолиної отрути та інших продуктів життєдіяльності бджіл
-asthm(at)-	астма; проти астматичні засоби
-barb-	барбітурова кислота; барбітурати – похідні барбітурової кислоти зі заспокійливою, снотворною або наркотичною дією
-bio-	життя; продукт життєдіяльності мікроорганізмів
-cain-	знеболюючі засоби місцевої дії
-chlor-	хлор; наявність хлору; зелений
-chol-, -col-, -bil-	жовч; жовчогінні засоби
-cillin-	антибіотики групи пеніциліну
-cor-, -cord-. -card-	серце; серцево-судинні засоби
-cort-, -cortic-	кора; кіркова речовина надниркових залоз; кортикостероїди, глюкокортикостероїди та мінералокортикостероїди
-cycl-	круг, коло
-enter-	кишка; засоби для лікування кишкових захворювань

-arol-, -coum-, -cum-, -thromb-	антикоагулянти, засоби проти згортання крові
-flog-, -phlog-	полум’я; протизапальні засоби
-flu-	наявність фтору
-fung-	гриб; засоби фунгіцидної дії
-gastr-	шлунок; засоби для лікування шлункових захворювань
-graf-, -graph-, -gnost-, -trast-	діагностичні, рентгеноконтрастні засоби
-glyc- -gluc-	солодкий; вказує на наявність залишків глікозидів
-(en)zym-, -as-	ферментні препарати
haem-, haemat-, -aem-	кров; засоби, що містять оду або водень
-helm(in)-, -verm-	глист; протиглисні засоби
-hydr-	вода; засоби, що містять воду або кисень
-lax-	засоби проносної дії
-mer(c)-	ртуть; препарати, що містять ртуть
-meth-	вказує на наявність метилового радикала
-myc(o)-	гриб; засоби протигрибкові
-mycin-, -mycetin-	антибіотики, продуковані грибом Actinomyces
-naphth-, phthal-, -phth-	нафта; засоби, які мають у молекулі нафталанове ядро
-neo-, -nov-	новий
-ren-, -nephr-	нирка; засоби для лікування ниркових захворювань
-mal-, -al-	заспокійливі і снодійні засоби
-zepam-, stress-, -nox-, -noct-, -nyc-, -nyct-, -hypn-, -dorm-, -somn-, -tranqu-, -sed-	снодійні і заспокійливі засоби
-oestr-, -estr-	препарати жіночих статевих гормонів і їх синтетичні аналоги
-ophth(alm)-	препарати для лікування захворювань очей
-oxy-	кислий; наявність кисню; окислення
-pancreat-	підшлункова залоза; препарати підшлункової залози

-pharm-	ліки
-phen-, -fen-	наявність фенілу або фенілену
-phosph-	фосфор та його сполуки
-press-	засоби для зниження артеріального тиску, гіпотензивні
-ov-	контрацептиви, протизаплідні засоби
-pyo-	гній; антисептичні засоби
-pyr-	вогонь; жар; жарознижувальні засоби
-sept-	обеззаражу вальні антисептичні засоби
-sulf-, -sulph-	сірка; сульфаніламідні препарати
-ten(s)-	напруження, тиск; засоби проти підвищення тиску, гіпотензивні
-thi(o)-	сірка; вказує на наявність атома сірки
-thyr-, -thyreo-	щитоподібна залоза; препарати щитоподібної залози, тиреостатики
-ur-	сеча; засоби для лікування захворювань сечових шляхів; сечогінні засоби
-vas-, -angi-	судина; спазмолітичні; судинорозширювальні та судинозахисні засоби
-vit-	вітамін; комплексні полівітамінні препарати
-vom(it)-, -emet-	протиблювотні засоби
-z-, -zol-, -zin-, -zon-	азот; сполуки, що вміщують азот

Вправа 15. ***Укажіть значення виділених у назвах препаратів частотних відрізків:***

1.	Locacorten	
2.	Oxacillinum	
3.	Polyvitaplex	
4.	Syncumar	
5.	Alidasum	
6.	Dicoumarol	
7.	Allergol	
8.	Phenylenum	
9.	Testosteron	
10.	Agiolax	
11.	Cardiaminum	
12.	Streptomycinum	
13.	Acidocyclin	
14.	Acidotest	
15.	Androfort	
16.	Gastrodiagnost	
17.	Amidopyrinum	
18.	Laevomycetinum	
19.	Methazidum	
20.	Angitol	

21.	Diurometan	
22.	Apihepar	
23.	Aethacainum	
24.	Dorminal	
25.	Aethyotrastum	
26.	Thyranon	
27.	Testoviron	
28.	Diazepam	
29.	Bleomycinum	
30.	Streptocidum	
31.	Bucohydral	
32.	Ethioniamid	
33.	Analginum	
34.	Axerophtholum	
35.	Carbamazepinum	
36.	Barbamyl	
37.	Carcholin	
38.	Nitrofunginum	
39.	Biligrafin	
40.	Bilocid	
41.	Dermatolum	
42.	Protensyl	

43.	Biseptol	
44.	Bithiodinum	
45.	Non-ovlon	
46.	Ronidasum	
47.	Andrenocorticotropin	
48.	Dimercaprolum	
49.	Vasocor	
50.	Cycloestrolum	
51.	Dithioglycerin	
52.	Androtin	
53.	Dormicum	
54.	Dehydrobenzylperidol	
55.	Delatestryl	
56.	Enteramin	
57.	Enzaprost	
58.	Haemodesum	
59.	Nephramid	
60.	Synoestrolum	
61.	Eudorm	
62.	Hypnomidat	
63.	Flogicort	
64.	Isobarb	

65.	Nitropentaerythrit	
66.	Fluorouracilum	
67.	Athrombon	
68.	Kitadol	
69.	Klonokin	
70.	Eunoctin	
71.	Pertranquil	
72.	Phencarolum	
73.	Phytinum	
74.	Polyaminum	
75.	Emetron	
76.	Sydnopharm	
77.	Bilitrastum	
78.	Veticillin	
79.	Cloforex	
80.	Viperalginum	
81.	Vitohepatum	
82.	Tocopherol	

«Спільні основи», рекомендовані ВООЗ для МНН окремих груп препаратів

«Спільна основа»	Значення
-acum	Протизапальні агенти групи ібуфенаку
-adolum **-adol-**	Анальгетики
-astum	Протиастматичні, антиалергічні речовини, що не діють головним чином як антигістамінні
-astinum	Антигістаміни
-azepamum	Похідні діазепаму
-cain- **-cainum**	Речовини із місцевоанестезуючею дією
cef-	Антибіотики, похідні цефалоспоринової кислоти
-cillinum	Антибіотики, похідні 6-амінопеніцилінової кислоти
-conazolum	Системні протигрибкові препарати, похідні міконазолу
-cort-	Кортикостероїди, похідні преднізолону
-dipinum	Блокатори кальцієвих каналів, похідні ніфедипіну
-fibratum	Похідні клофібрату
-gest-	Стероїди, прогестагени
-gli-	Сульфонаміди гіпоглікеміки
-io-	Контрастні йодовмісні речовини
-metacinum	Протизапальні речовини, похідні індометацину
-mycinum	Антибіотики, вироблені штамами Streptomyces
-nidazolum	Антипротозойні речовини, похідні метронідазолу
-ololum	Антагоністи β- адренорецепторів
-oxacinum	Антибактеріальні засоби, похідні налідиксової кислоти
-pril(at)um	Інгібітори ангіотензин-перетворювального ферменту
-prost-	Простагландини
-terolum	Бронходилататори, похідні фенетиламіну
-tidinum	Антагоністи Н2-гістамінових рецепторів
-trexatum	Антагоністи фолієвої кислоти
-verinum	Спазмолітики із папаверіноподібною дією
-vin-	Алкалоїди барвінку

Вправа 16. ***Підкресліть у назвах препаратів частотні відрізки та укажіть їх значення:***

1.	Clemastinum	
2.	Bupivacainum	
3.	Diclofenacum	
4.	Tramadolum	
5.	Vincaminum	
6.	Famotidinum	
7.	Ampicillinum	
8.	Clonazepamum	
9.	Amlodipinum	
10.	Indometacinum	
11.	Bisoprololum	
12.	Butapropolastum	
13.	Erythromycinum	
14.	Cefaclorum	
15.	Dinoprostonum	
16.	Methotrexatum	
17.	Fenofibratum	
18.	Repaglinidum	
19.	Metronidazolum	

20.	Rosoxacinum	
21.	Medroxyprogesteronum	
22.	Iodamidum	
23.	Fluconazolum	
24.	Fludrocortisonum	
25.	Mebeverinum	
26.	Captoprilum	

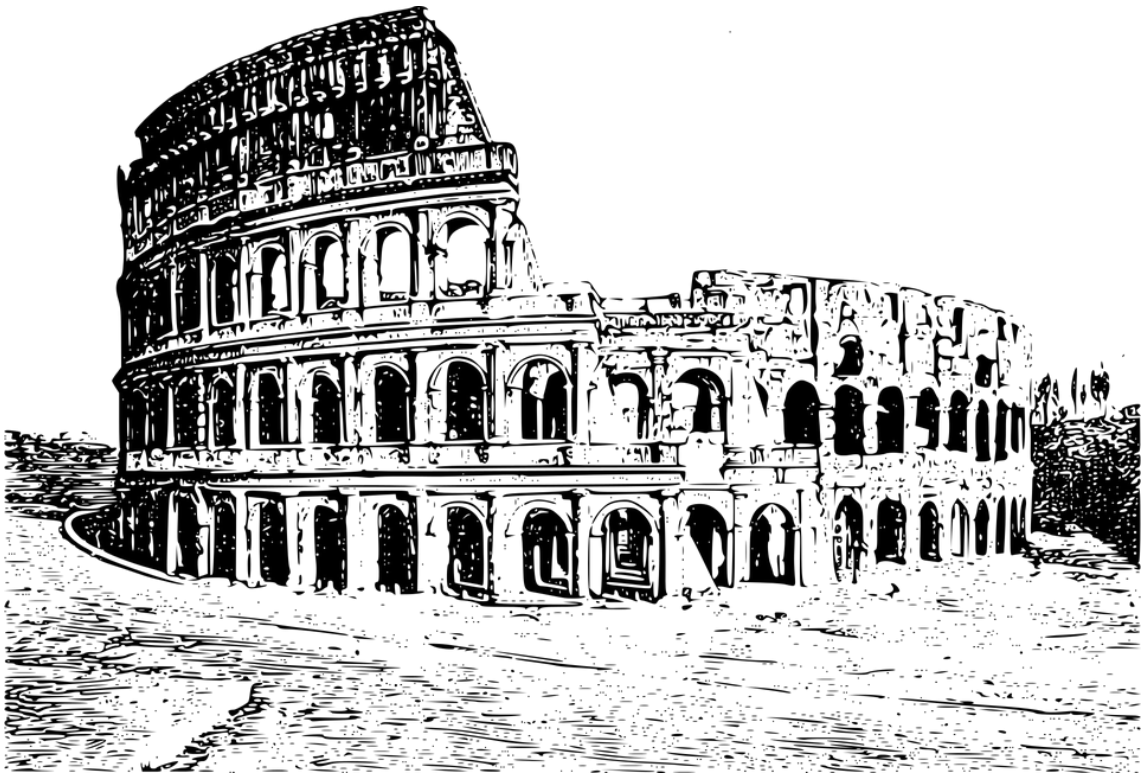

<u>ТЕМА 8.</u> Прикметники I-II відміни. Дієприкметники минулого часу пасивного стану.

Прикметники у латинській мові поділяються на дві великі групи: прикметники першої групи належать до I-II відмін, а другої групи – до III відміни.

Прикметники першої групи (I-II відміни).

рід	**m**	**f**	**n**
закінчення у Nom. Sing.	**-us/-er**	**-a**	**-um**
відміна	**II**	**I**	**II**

Основні граматичні моделі у фармацевтичній термінології

I модель

означуваний іменник *у Nom.sing.*	**+**	**узгоджене означення** *прикметник, дієприкметник у Nom.sing.*

Наприклад: serum purificatum — очищена сироватка
capsula gelatinosa — желатинова капсула
tinctura spirituosa — спиртова настоянка

II модель

означуваний іменник *у Nom.sing.*	**+**	**неузгоджене означення** *іменник у Gen.sing./plur.*

Наприклад: aqua Plumbi – свинцева вода
tinctura Belladonnae – настоянка красавки
cortex Viburni – кора калини
Oleum Olivarum – оливкова олія

III модель

означуваний *іменник* *у Nom.sing.*	+	неузгоджене означення *іменник у* *Gen.sing./plur.*	+	узгоджене означення *прикметник,* *дієприкметник* *у Nom.sing.*

Наприклад: solutio Camphorae oleosa – олійний розчин камфори
herba Millefolii concisa – нарізана трава деревію
extractum Frangulae fluidum – рідкий екстракт крушини

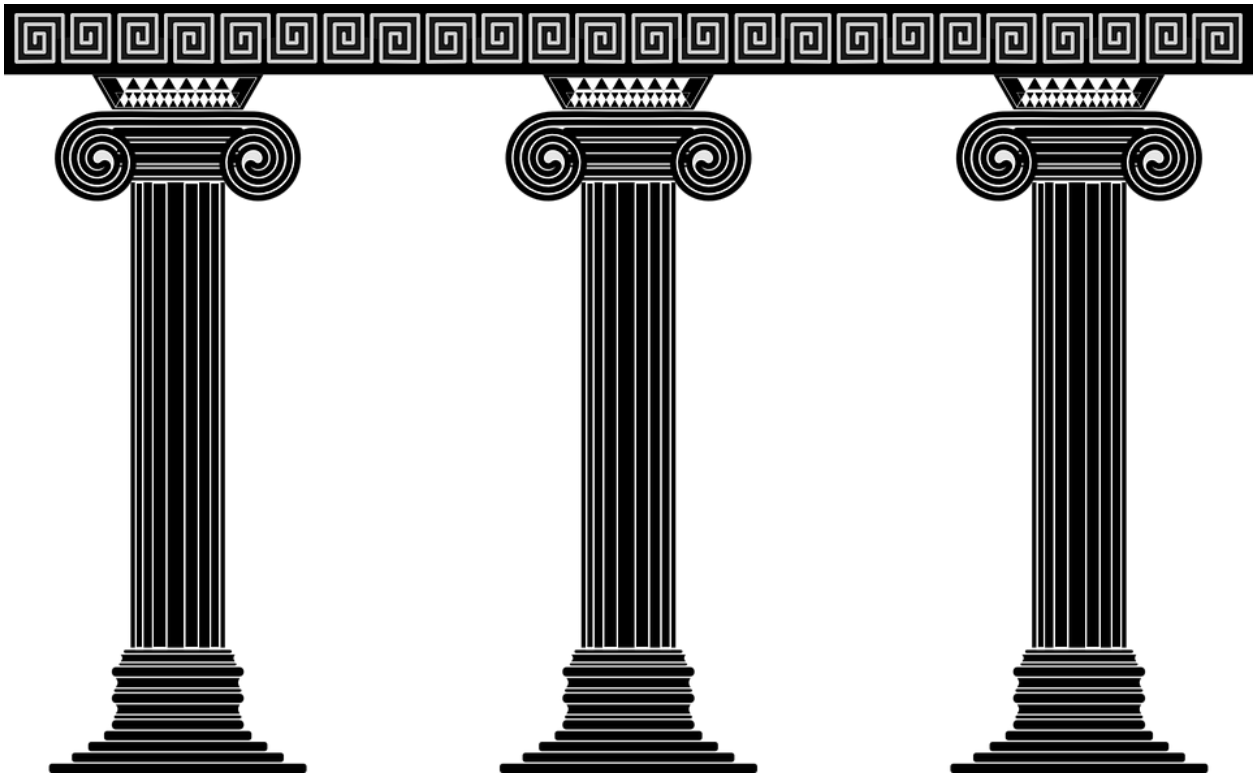

Вправа 17. ***Розкрийте дужки, узгоджуючи прикметники та дієприкметники з іменниками, перекладіть вирази українською мовою:***

1.	Lanolinum (hydricus, a, um)		
2.	remedium (externus, a, um)		
3.	injectio (intravenosus, a, um)		
4.	charta (ceratus, a, um)		
5.	Methylenum (coeruleus, a, um)		
6.	sirupus (amarus, a, um)		
7.	vitrum (niger, gra, grum)		
8.	solutio (oleosus, a, um)		
9.	in succo (gastricus, a, um)		
10.	tabulettae (stomachicus, a, um)		
11.	spiritus (rectificatus, a, um)		
12.	in extracto (spissus, a, um)		
13.	cortex (concisus, a, um)		
14.	flores (exsiccatus, a, um)		
15.	remedia (internus, a, um)		

16.	rhizomata (exsiccatus, a, um)		
17.	pulveres (compositus, a, um)		
18.	decocta (cholagogus, a, um)		
19.	in tabulettis (obductus, a, um)		
20.	Carbo (activatus, a, um)		
21.	in sacculo (chartaceus, a, um)		
22.	vaccina (purificatus, a, um)		
23.	cum pice (liquidus, a, um)		
24.	tabulettae (sedativus, a, um)		
25.	liquor (spissus, a, um)		
26.	aether (diaethylicus, a, um)		
27.	injectiones (subcutaneus, a, um)		
28.	in capsulis (operculatus, a, um)		

Mens sana in corpore sano. – У здоровому тілі – здоровий дух.
Arbor mala, mala mala. – Погане дерево – погані плоди.

Вправа 18. ***Перекладіть вирази латинською мовою:***

1.	Рідкий екстракт маткових ріжок.	
2.	Таблетки активованого вугілля.	
3.	Сухий екстракт термопсису.	
4.	Очищена глина.	
5.	Ефірний екстракт чоловічої папороті.	
6.	Сухий екстракт грициків.	
7.	Висушена трава ромашки для ванн.	
8.	Шлунковий сік.	
9.	Очищений етиловий спирт.	
10.	Гірка настоянка полину.	
11.	Очні плівки.	
12.	Густа обліпихова олія.	
13.	Подрібнена трава чебрецю борового.	
14.	Спиртова настоянка чилібухи.	
15.	Складний свинцевий пластир.	
16.	У желатинових капсулах.	
17.	Рідкий екстракт глоду.	
18.	Сухий екстракт ревеню.	

19.	Густий екстракт солодки.	
20.	Очищена вода.	
21.	Очищений скипидар.	
22.	Концентровані та розбавлені кислоти.	
23.	Осаджена ртуть.	
24.	Зовнішні та внутрішні лікарські засоби.	
25.	Спиртова настоянка нагідок.	
26.	Крохмальні капсули.	
27.	Висушені листя мати-й-мачухи.	
28.	Порошкова камфора.	
29.	Чистий вазелін.	
30.	Тверді форми ліків.	
31.	Жарознижувальні таблетки.	
32.	Проносний настій.	
33.	Відвар цмину піскового — жовчогінний засіб.	
34.	Болезаспокійлива емульсія.	
35.	Біла ртутна мазь.	
36.	Знеболювальні таблетки.	

Лексичний мінімум до теми 8:

adsorptus, a, um – адсорбований
amylaceus, a, um – крохмальний
anaestheticus, a, um – анестезуючий
analgeticus, a, um – знеболювальний, болезаспокійливий
anhydricus, a, um – безводний
antipyreticus, a, um – жарознижувальний
antisepticus, a, um – антисептичний
aethereus, a, um – ефірний
amarus, a, um – гіркий
bactericidus, a, um – бактерицидний
cardiacus, a, um – серцевий
ceratus, a, um – навоскований
cinereus, a, um – сірий
compositus, a, um – складний
concentratus, a, um – концентрований
depuratus, a, um – очищений
purificatus, a, um – очищений (для рідин)
rectificatus, a, um – очищений (перегонкою)
destillatus, a, um – дистильований
dilutus, a, um – розведений
diureticus, a, um – сечогінний, діуретичний
fluidus, a, um (liquidus, a, um; liquefactus, a, um) – рідкий
externus, a, um – зовнішній
gastricus, a, um (stomachicus, a, um) – шлунковий
gelatinosus, a, um – желатиновий
haemostaticus, a, um – кровоспинний
internus, a, um – внутрішній
niger, nigra, nigrum – чорний
obductus, a, um – вкритий оболонкою
oleosus, a, um – олійний, масляний
operculatus, a, um – закритий кришечкою
ophthalmicus, a, um – очний
praecipitatus, a, um – осаджений
sedativus, a, um – седативний, заспокійливий
siccus, a, um – сухий
spirituosus, a, um – спиртовий
spissus, a, um – густий
sterilisatus, a, um – стерилізований
vitaminisatus, a, um – вітамінізований
vivus, a, um – живий

<u>ТЕМА 9.</u> Іменники ІІІ відміни.

Таблиця родових закінчень іменників ІІІ відміни

Рід	Nom. sing.	Тип відмінювання	Приклади
masculinum	-o, -or, -os, -er, -es, -ex (нерівноскладові)	приголосний	sapo, ōnis m – мило odor, ōris m – запах flos, ōris m – квітка cortex, icis m – кора aether, eris m – ефір stipes, it is m – стеблина
femininum	-es, -x	а) слова з основою на декілька приголосних – мішаний а) слова з основою на один приголосний – приголосний;	pars, partis f – частина
	-is, -es (рівноскладові)	мішаний	avis, avis f – птах
	-do, -as, -ax, -go, -us, -ux, -io, -ox, -ix, -is, -es (нерівноскладові)	приголосний	hirudo, inis f – п’явка mucilago, inis f – слиз injectio, ōnis f – ін’єкція Adonis, idis f, m – горицвіт, адоніс nux, nicis f – горіх
neutrum	-en, -ur, -us, -ma -c, -l, -t	приголосний	semen, inis n – сім’я, насіння sulfur, uris n – сірка corpus, oris n – тіло lac, lactis n – молоко stigma, atis n – приймочка
	-e, -al, -ar	голосний	animal, ālis n – тварина secale, is n – жито

NB!

Іменники грецького походження на **-ma** в **Dat. i Abl. plur.** мають закінчення **-is** замість **-ibus**: gargarisma, atis n – полоскання

Наприклад: pro gargarismatis – для полоскань.

NB!

До іменників ІІІ відміни належать рівноскладові іменники жіночого роду на **–sis** (*dosis, is f – доза, narcosis, is f – наркоз*), що мають грецьке походження та наступні особливості у відмінюванні:

Acc. sing.	**-im**
Abl.sing.	**-i**
Gen. plur.	**-ium**

Наприклад: pro dosi – разова доза, на один прийом
pro narcosi – для наркозу
contra tussim – проти кашлю

Вправа 19. ***Допишіть основу та пропущені закінчення латинських іменників ІІІ відміни:***

1.	у коренях	in rad…
2.	із квіток	ex flo…
3.	у розчини	in solut…
4.	з порошком	Cum pulv…
5.	кореневища	rhizom…
6.	із жиром	cum ad…
7.	у стеблах	in stip…
8.	для інгаляцій	pro inhalat…
9.	екстракт папороті чоловічої	extractum Fil… ma…
10.	голівки маку	cap… Papav…
11.	в активоване вугілля	in carb… activatum

12.	з розчинами	cum solut…
13.	без сірки	sine sulf…
14.	без нашатирно-анісових крапель	sine Liqu… Ammonii anisato
15.	з порошком	cum pulv…
16.	з насінням	cum sem…
17.	для слизів	pro mucil…
18.	для полоскання	pro gargarism…
19.	із кори	ex cor…
20.	приймочки	stigm…
21.	на частини	in par…
22.	для ін'єкцій	pro inject…
23.	з ефіром	cum aeth…
24.	з молоком	cum lac…

Вправа 20. ***Перекладіть словосполучення латинською мовою, звертаючи особливу увагу на узгодження прикметників з іменниками:***

1.	Активоване вугілля	
2.	Осаджена сірка для мазі.	
3.	Очищений свинячий жир.	
4.	Висушені квітки нагідок	
5.	Гірка сіль.	
6.	Ефірна гірчична олія	
7.	Настоянка з коренів заманихи.	
8.	Подрібнена трава грициків	
9.	Порошок для присипок	

10.	Мікстура проти кашлю для дітей.	
11.	Розчин для внутрішньовенних ін’єкцій.	
12.	Складний порошок солодки	
13.	Препарат із стовпчиків і приймочок кукурудзи.	
14.	Ефір для наркозу.	
15.	Емульсія насіння гарбуза.	
16.	Настій листя ниркового чаю.	
17.	Порошок «Апілак» з молочним цукром.	
18.	Водні розчини для ін’єкцій.	
19.	Кукурудзяний крохмаль.	
20.	Слиз насіння льону.	
21.	Мазь Вількінсона з березовим дьогтем.	
22.	Вища разова доза етазолу.	
23.	Порошкова кора крушини	
24.	Спиртовий розчин хлорофіліпту.	
25.	Сік листя наперстянки	
26.	Настоянка чилібухи або блювотного горіха.	
27.	Олія арахісу.	
28.	Вітамінізований риб’ячий жир тріски.	

Вправа 21. ***Перекладіть українською мовою назви лікарської рослинної сировини:***

1.	кора	калини крушини кореня барбарису		
2.	квітки	нагідок арніки бузини цмину піскового глоду		
3.	коріння	алтеї солодки женьшеню кульбаби китяток		
4.	кореневища	лепехи змійовика перстачу		
5.	кореневища з коренями	валеріани родовика		
6.	насіння	гарбуза мишатнику гірчака перцевого грициків горицвіту		
7.	листя	бобівника ниркового чаю дигіталісу		
8.	трава	череди термопсису водяного перцю		

Вправа 22. ***Перекладіть латинською мовою назви лікарських засобів:***

1.	Настій	листя подорожника квіток липи трави грициків	
2.	Відвар	кореневища з коренями родовика кори крушини насіння льону	
3.	Настоянка	блювотного горіха листя барбарису	
4.	Порошок	солодки складний коріння ревеню	
5.	Розчин	йоду спиртовий камфори олійний прополісу спиртовий	
6.	Екстракт	чоловічої папороті ефірний бобівника трилистого густий гірчака перцевого водний	

Вправа 23. ***Перекладіть українською мовою рецепти:***

1.	Recipe: Extracti Belladonnae Glycerini ana 5,0 Aquae purificatae 5 ml Adipis suilli depurati Vaselini ana 17,5 Misce. Da. Signa:	
2.	Recipe: Liquoris Ammonii caustici 20 ml Olei Terebinthinae Olei Lini ana 20,0 Misce, fiat linimentum Da. Signa:	
3.	Recipe: Unguenti Picis liquidae 5 % 50,0 Da. Signa:	
4.	Recipe: Infusi florum Chamomillae 50,0 – 500 ml Da. Signa:	
5.	Recipe: Solutionis Lugoli cum Glycerino 15,0 Da. Signa:	

Est modus in rebus. – «Є міра у речах», є міра у всьому.
Una hirundo non facit ver. – Одна ластівка весни не робить.
Nomen est omen. – Ім'я – це знак.
Qualis rex, talis grex. – Який цар, таке і стадо.
Qualis vir, talis oratio. – Яка людина, така мова.
Quot capita, tot sententiae. – Скільки голів, стільки думок.
Sol lucet omnibus. – Сонце світить усім.
Tempus est optimus magister vitae. – Час – найкращий учитель життя.

Вправа 24. ***Від поданих основ супіну утворіть іменники з суфіксом -іо-, перекладіть українською мовою, усно поясніть їх значення:***

1.	eliminare – виводити, згущувати	eliminat-	
2.	macerare – розм’якшувати	macerat-	
3.	sterilisare – стерилізувати	sterilisat-	
4.	requiescĕre – відстоювати	requiet-	
5.	comprimĕre – пресувати	compress-	
6.	dissolvĕre – розчиняти	dissolut-	
7.	colare – проціджувати	colat-	
8.	dividĕre – розділяти, дозувати	divis-	
9.	extrahĕre – екстрагувати, вилучувати	extract-	
10.	praecipitare – осаджувати	praecipitat-	
11.	sublimare – сублімувати, возгоняти	sublimat-	
12.	pulverare – пульверизувати, розпорошувати	pulverat-	

Лексичний мінімум до теми 9:

adeps, adipis m – жир
adeps suillus (axungia porcina) – свинячий жир (сало)
aether, eris m – ефір
aspersio, ōnis f – присипка
Borax, ācis f – бура
carbo, ōnis m – вугілля
Corpus (ŏris) vitreum – склоподібне тіло
elixir, īris n – еліксир
ex tempore – за потребою, екстемпорально
inhalatio, ōnis f – інгаляція
injectio, ōnis f – ін'єкція
liquor, ōris m – рідина, розчин
Liquor Ammonii anisatus – нашатирно-анісові краплі
Liquor Ammonii caustici – нашатирний спирт
mucilago, īnis f – слиз
oleum jecoris (Aselli) – риб'ячий жир (тріскoвий)
os, oris n – рот
per os – перорально, через рот
pro auctore – для автора
pulvis, ĕris m – порошок
semen, ĭnis n – насінина
stigma, ātis n – приймочка

Adonis, ĭdis f, m – адоніс, горицвіт
Filix mas (Gen.: Filīcis maris) – папороть чоловіча
Mays, Maydis f – кукурудза
Papaver, ĕris n – мак

<u>ТЕМА 10.</u> Прикметники III відміни

	прикметники з трьома родовими закінченнями		прикметники з двома родовими закінченнями		прикметники з одним родовим закінченням	
Nom. sing.	**-er** (m), **-is** (f), **-e** (n)	**silvester, tris, tre**	**-is** (m,f) **-e** (n)	**sterilis, e**	**-ns** **-x**	**recens, ntis** **simplex, icis**
Gen. sing.	**-is**		**-is**		**-(nt)is** **-(ic)is**	

NB!

Прикметники III відміни, дієприкметники теперішнього часу активного стану **відмінюються за голосним типом**.

Вправа 25. ***Допишіть замість крапок пропущені закінчення прикметників, перекладіть вирази українською мовою:***

1.	in pulverem subtil...	
2.	in pulvere subtil...	
3.	formae medicamentorum simplic...	
4.	remedia extemporal...	
5.	Valeriana officinal...	
6.	pastae moll...	
7.	pro linimento volatil...	
8.	ad elixir pectoral...	
9.	ad elixir pectoral...	
10.	succorum natural...	
11.	suppositoria rectal...	

12.	globuli vaginal...	
13.	cum oleis pingu...	
14.	solutiones injectabil...	
15.	in succo gastrico natural...	
16.	partes aequal...	
17.	dosis letal...	
18.	ex Pino silvestr...	
19.	sine Norsulfazolo solubil...	
20.	pro injectionibus intramuscular...	
21.	in Ledo palustr...	
22.	folia virid...	
23.	fructus Berberid... vulgar...	
24.	in tabulletas sablingual...	
25.	in praeparato fort... et mit...	
26.	formae medicamentorum sublingual... et peroral...	
27.	olea pingu...	
28.	rhizomata dulc...	

Вправа 26. ***Перекладіть вирази латинською мовою, підкресліть основу прикметників:***

1.	Дрібні порошки	
2.	Трава горицвіту весняного	
3.	М’які форми ліків	
4.	Піхвові кульки	
5.	Кишковорозчинні таблетки глютамінової кислоти	
6.	Смертельна доза	
7.	Екстемпоральні форми ліків	
8.	Пагони багна болотяного	
9.	Плоди фенхелю звичайного	
10.	Трава й коріння алтеї лікарської	
11.	Мікстура з грудним еліксиром	
12.	Таблетки під’язикові	
13.	Олія з насіння рицини звичайної	
14.	Листя шавлії лікарської	
15.	Корені кульбаби лікарської	
16.	Медичний ефір для наркозу	
17.	Стерильні ін’єкційні розчини	
18.	Рослинні олії	

19.	Розчинні таблетки «Упсарин»	
20.	Ефірні та жирні олії	
21.	Зелене медичне мило	
22.	Таблетки мікрофоліну сильного за дією та таблетки мікрофоліну м’якого за дією	
23.	Розчин желатину медичного	
24.	Прості та складні настоянки	
25.	Листя барбарису звичайного	

Вправа 27. ***Перекладіть українською мовою словосполучення. Напишіть їх у*** **Gen.sing.*:***

1.	Viride nitens		
2.	pasta defendens		
3.	Aloë arborescens		
4.	aërosolum repellens		
5.	Erysimum canescens		
6.	succus adstringens		
7.	mixtura expectorans		
8.	decoctum laxans		
9.	tinctura excitans		
10.	tabuletta anticoncipiens		

Вправа 28. ***Напишіть*** **Nom. plur.** ***словосполучень, перекладіть їх українською мовою:***

1.	globulus anticoncipiens		
2.	solutio anticoagulans		
3.	infusum expectorans		
4.	tinctura stimulans		
5.	pasta defendens		
6.	remedium corrigens		
7.	medicamentum adjuvans		
8.	pulvis laxans		
9.	remedium constituens		
10.	succus corrigens		

Вправа 29. ***Перекладіть рецепти українською мовою:***

1.	Recipe: Solutionis Gelatinae medicinalis 10% 25 ml Sterilisa! Da tales doses numero 6. Signa:	
2.	Recipe: Elixiris pectoralis 20 ml Da. Signa:	
3.	Recipe: Tabulettas Naphthammoni enterosolubiles numero 20 Detur. Signetur:	
4.	Recipe: Unguenti Sulfuris simplicisi 5–10% 30,0 Da. Signa:	

Лексичний мінімум до теми 10:

adjuvans, ntis – допоміжний
adstringens, ntis – в'яжучий, в'язкий
anticoagulans, ntis – антикоагуляційний
anticoncipiens, ntis – протизаплідний
communis, e – звичайний
constituens, ntis – формоутворюючий
corrigens, ntis – виправляючий, коригуючий
dulcis, e – солодкий
expectorans, ntis – відхаркувальний
fortis, e – сильний (за дією)
injectabilis, e – ін'єкційний
intramuscularis, e – внутрішньом'язовий
laxans, ntis (purgans, ntis) – проносний, послаблюючий
medicinalis, e – медичний
mitis, e – м'який, слабкий (за дією)
mollis, e – м'який
naturalis, e – натуральний
officinalis, e – аптечний, лікарський, офіцинальний
pinguis, e – жирний
recens, ntis – свіжий
rectalis, e – ректальний
simplex, icis – простий
solubilis, e – розчинний
sterilis, e – стерильний
subtilis, e – дрібний
vaginalis, e – вагінальний
viridis, e – зелений
Viride nitens – брильянтовий зелений
volatilis, e – леткий
vulgaris, e – звичайний

De mortuis aut bene aut nihil. – Про мертвих або добре, або нічого.
Optimum medicamentum quies est. – Найкращі ліки – спокій.
Bona valetudo melior est quam maximae divitiae. – Добре здоров'я краще за найбільше багатство.
Aliena vitia in oculis habemus, a tergo nostra sunt. – Чужі вади маємо перед очима, а свої за спиною.
Tertium non datur. – Третього не дано.

<u>ТЕМА 11.</u> Іменники IV та V відміни.

NB!

Іменник **species, ei f** як назва форми ліків – **збір, чай** – вживається у множині (але українською мовою перекладається в однині).

Вправа 30. ***Перекладіть українською мовою словосполучення:***

1.	Decoctum corticis Quercus.	
2.	Pulveres ad usum internum.	
3.	Fructus Anisi vulgaris.	
4.	Spiritus aethylicus rectificatus.	
5.	Mixtura pro die.	
6.	Decoctum fructuum Rhamni catharticae.	
7.	Species divisae et indivisae.	
8.	Solutio Viridis nitentis spirituosa pro usu externo.	
9.	Oleum Anisi e fructibus Anisi vulgaris.	
10.	Dosis maxima extracti Nucis vomicae est: pro dosi — 0,025, pro die — 0,1.	
11.	Vaccinum contra rabiem.	
12.	Unguentun contra scabiem.	
13.	Species ad infusa et decocta.	
14.	Species pro balneis.	
15.	Species pectorales.	
16.	Species adstringentes.	

17.	Species cholagogae.	
18.	Species diureticae.	
19.	Species antihaemorrhoidales.	
20.	Species sedativae.	

Лексичний мінімум до теми 11:

species antiasthmaticae – протиастматичний збір
species cardiacae – серцевий збір
species cholagogae – жовчогінний збір
species diureticae – сечогінний збір
species pectorales – грудний збір
species laxantes – проносний збір
species sedativae – заспокійливий збір
species stomachicae – шлунковий збір

Запам'ятайте спеціальні вирази з іменниками IV та V відміни:

ad usum externum (pro usu externo) – для зовнішнього застосування
ad usum internum (pro usu interno) – для внутрішнього застосування
ad usum dermicum – для нашкірного вживання
(dosis) pro die – на день, добова доза
contra rabiem – проти сказу
contra scabiem – проти корости

<u>ТЕМА 12.</u> Хімічна номенклатура латинською мовою.

📖 NB! Назви найважливіших хімічних елементів та простих речовин

Хімічний символ	Латинська назва	Українська назва	Назва простої речовини
Al	Aluminium, ii n	Алюміній	алюміній
Ag	Argentum, i n	Арґентум	срібло
As	Arsenicum, i n	Арсен	арсен (миш'як)
Au	Aurum, ii n	Аурум	золото
Ba	Barium, i n	Барій	барій
Bi	Bismuthum, i n	Бісмут	бісмут
B	Borum, i n	Бор	бор
Br	Bromum, i n	Бром	бром
Ca	Calcium, ii n	Кальцій	кальцій
C	Carboneum, i n	Карбон	вуглець
Cl	Chlorum, i n	Хлор	хлор
Cu	Cuprum, i n	Купрум	мідь
Fe	Ferrum, i n	Ферум	залізо
F	Fluorum, i n	Флуор	фтор
I	Iodum, i n	Йод	йод
H	Hydrogenium, ii n	Гідроґен	водень
Hg	Hydrargyrum, i n	Меркурій	ртуть
K	Kalium, ii n	Калій	калій
Li	Lithium, ii n	Літій	літій
Mg	Magnesium, ii n seu Magnium, ii n	Маґній	маґній

Mn	Manganum, i n	Манґан	манган (марганець)
N	Nitrogenium, ii n	Нітроґен	азот
Na	Natrium, ii n	Натрій	натрій
O	Oxygenium, ii n	Оксиґен	кисень
P	Phosphorus, i m	Фосфор	фосфор
Pb	Plumbum, i n	Плюмбум	свинець, оливо
Si	Silicium, ii n	Силіцій	силіцій (кремній)
Sb	Stibium, ii n	Стибій	стибій
S	Sulfur, ŭris n	Сульфур	сірка
Tl	Thallium, ii n	Талій	талій
Zn	Zincum, i n	Цинк	цинк

Модель назв кислот

acidum + **прикметник:**

а) основа назви хімічного елемента + **ic(um)** (для кисневмісних кислот на вищому ступені окислення)

*Наприклад:*acidum sulfur**ic**um - сульф**атна** (сірчана) кислота

б) основа назви хімічного елемента + **os(um)** (для кисневмісних кислот на нижчому ступені окислення)

Наприклад: acidum sulfur**os**um - сульф**ітна** (сірчиста) кислота

в) **hydro** + основа назви хімічного елемента + **ic(um)** (для безкисневих кислот)

Наприклад: acidum **hydro**sulfur**ic**um - сульф**ідна** (сірководнева) кислота

Модель назв оксидів

назва хімічного елементу іменник у **Gen. sing.**	+	групова назва оксиду іменник у **Nom. sing.**

Наприклад: Zinci oxydum

Модель назв солей

катіон іменник у **Gen. sing.**	+	аніон іменник у **Nom. sing.**

Таблиця суфіксів у назвах аніонів солей та складних ефірів

В українських назвах:	**У латинських назвах:**
-АТ	-ĀS, -ĀTIS, m. (іменник)
-ІТ	-IS, -ĪTIS, m. (іменник)
-ІД	-ĬDUM, I, n. (іменник)
ГІДРО...ІД	HYDRO…ĬDUM,I, n. (іменник)

Наприклад:

Натрію нітр**ат**	Natrii nitr**as**
Натрію нітр**ит**	Natrii nitr**is**
Натрію хлор**ид**	Natrii chlor**idum**
Натрію **гідро**хлор**ид**	Natrii **hydro**chlor**idum**

NB!

Існує також так званий **«старий спосіб»** утворення назв оксидів, основ та солей. У цьому випадку латинська назва складається з іменника та прикметника та є **узгодженим означенням**. Групові **назви оксидів та основ** позначаються прикметниками I-II відмін: **oxydatus, a, um** – окисний, **peroxydatus, a, um** – перекисний, **hydroxydatus, a, um** – гідроокисний, **oxydulatus, a, um** – закисний (закис) etc.

Наприклад:

Plumbum oxydatum – свинець окисний, плюмбуму оксид

Hydrogenium peroxydatum – водень перекисний, гідрогену пероксид

Aluminium hydroxydatum – алюміній гідроокисний, алюмінію гідроксид

Nitrogenium oxydulatum – азот закисний, закис азоту.

Модель назв солей за «старим способом»

катіон + аніон
іменник у **Nom. sing.** прикметник у **Nom. sing.**

Таблиця суфіксів у назвах аніонів солей та складних ефірів за «старим способом»

В українських назвах:	**У латинських назвах:**
-АТ	-IC (UM)
-ІТ	-OS (UM)
-ІД	-AT (UM)

Наприклад:

купрум цитрат	Cuprum citricum
натрій нітрит	Natrium nitrosum
кальцій хлорид	Calcium chloratum

NB!
ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

Liquor Kalii arsenitis seu Liquor arsenicalis Fowleri	розчин калію арсеніту або Фаулерів розчин миш'яку
Magnesii oxydum seu Magnesia usta	магнію оксид або палена магнезія
oxydulatus, a, um	закисний
Nitrogenium oxydulatum	нітроґену закис
Solutio Aluminii subacetatis seu Liquor Burovi	розчин алюмінію основного ацетату або рідина Бурова
Streptomycini et Calcii chloridum	стрептоміцин-хлоркальцієвий комплекс
hydricus, a um	гідрат
monohydricus, a , um	моногідрат
dihydricus, a , um	дигідрат
trihydricus, a , um	тригідрат
dodecahydricus, a , um	додекагідрат

Volens – nolens. – Хочеш не хочеш.
Gaudeamus igitur. – Отже, веселімось.
Facile dictum, difficile factu. – Легко сказати, важко зробити.
Ubi concordia, ibi victoria. – Де згода, там перемога.
Nulla aetas discendum sera. – Вчитися в будь-якому віці не пізно.
Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo. – Крапля довбає камінь не силою, а частим падінням.
Qui quqerit, inveniet, pulsanti aperietur. – Хто шукає, той знайде, хто стукає, тому відчинять.

Вправа 31. ***Запишіть та запам'ятайте латинські назви кислот:***

1.	кислота арсенатна (миш'якова)	
2.	кислота арсенітна (миш'яковиста)	
3.	кислота нітратна (азотна)	
4.	кислота нітритна (азотиста)	
5.	кислота лактатна (молочна)	
6.	кислота олеатна (олеїнова)	
7.	кислота оксалатна (щавлева)	
8.	кислота фосфатна (фосфорна)	
9.	кислота сульфатна (сірчана)	
10.	кислота сульфітна (сірчиста0	
11.	кислота сукцинатна (бурштинова, янтарна)	
12.	кислота тартаратна (винна, виннокам'яна)	
13.	кислота бутиратна (масляна)	
14.	кислота цитратна (лимонна)	
15.	кислота ціанідна (ціановоднева, синильна)	
16.	кислота фторидна (фтороводнева, плавикова)	
17.	кислота хлоридна (хлороводнева, соляна)	
18.	кислота форміатна (мурашина)	
19.	кислота ацетатна (оцтова)	
20.	кислота карбонатна (вуглева)	
21.	кислота силікатна (крем'яна)	
22.	кислота фосфітна (фосфориста)	
23.	кислота аскорбатна (аскорбінова)	
24.	кислота пантотенатна (пантотенова)	

Вправа 32. ***Перекладіть українською мовою:***

1.	Natrii sulfas.	
2.	Kalii chloridum.	
3.	Tocopheroli acetas.	
4.	Laevomycetini stearas.	
5.	Retinoli acetas.	
6.	Phenylis salicylas.	
7.	Bismuthi subnitras.	
8.	Hydrargyri cyanidum.	
9.	Calcii glycerophosphas.	
10.	Oestradioli dipropionas.	
11.	Plumbi subacetas.	
12.	Kalii permanganas.	
13.	Magnesii trisilicas.	
14.	Naxolini hydrochloridum dihydricum.	
15.	Benzylpenicillinum-natrium.	
16.	Amylii nitris.	
17.	Heparinum natricum.	
18.	Papaverini hydrochloridum.	
19.	Kalii iodidum.	
20.	Coffeini-natrii benzoas.	

Вправа 33. ***Перекладіть латинською мовою:***

1.	Токоферолу ацетат або вітамін А	
2.	Розчин адреналіну гідрохлориду 0,05% для ін’єкцій	
3.	Еметину гідрохлорид	
4.	Галантаміну гідробромід для дітей	
5.	Кофеїну-бензоат натрію	
6.	Етамінал-натрій	
7.	Розчин ретинолу ацетату масляний	
8.	Розчин алюмінію основного ацетату	
9.	Складний лінімент метилсаліцилату	
10.	Капсули ретинолу пальмітату	
11.	Кокарбоксилази гідрохлорид	
12.	Порошок гідроксиду алюмінію	
13.	Таблетки нікотинової кислоти	
14.	Кальцію пантотенат	
15.	Фолієва кислота в таблетках	
16.	Морфіну гідрохлорид — наркотичний і болезаспокійливий засіб	
17.	Концентрований розчин гідроґену пероксиду	

18.	Таблетки «Аскофен» з ацетилсаліциловою кислотою	
19.	Метилсаліцилат для зовнішнього застосування	
20.	Стрептоміцин-хлоркальцієвий комплекс	
21.	Таблетки диклофенаку-натрію, вкриті оболонкою	
22.	Діоксибензойна кислота	
23.	Жовтий оксид ртуті	
24.	Діоксид карбону	
25.	Динатрію фосфат дигідрат	
26.	Драже піридостигміну броміду	
27.	Атропіну сульфат	
28.	Розчин платифіліну гідротартрату	
29.	Мазь з оксидом цинку	
30.	Палена магнезія.	
31.	Розчин калію арсеніту	
32.	Теобромін-натрій	
33.	Свинцева вода	
34.	Мазь вісмуту нітрату основного 10%	
35.	Закис азоту для наркозу	

Вправа 34. ***Перекладіть українською мовою рецепти:***

1.	Recipe: Pyridoxini hydrochloridi 0,05 Citrali 0,02 Riboflavini 0,04 Acidi nicotinici 0,006 Natrii chloridi 0,05 Acidi ascorbinici 0,04 Methyluracili 0,002 Solutionis Natrii adenosintriphosphatis 0,1% 20 ml Misce. Da. Signa:	
2.	Recipe: Codeini phosphatis 0,01 Phenobarbitali 0,05 Extracti Belladonnae 0,01 Acidi acetylsalicylici 0,25 Misce, ut fiat pulvis Dentur tales doses numero 6 Signetur:	
3.	Recipe: Coffeini-natrii benzoatis 1,5 Amidopyrini 4,0 Calcii chloridi 20,0 Natrii bromidi 6,0 Aquae purificatae ad 250 мл Misce. Da. Signa:	
4.	Recipe: Strychnini nitratis Acidi arsenicosi anhydrici ana 0,03 Bromcamphorae 3,0 Calcii glycerophosphatis 6,0 Extracti et pulveris Glycyrrhizae quantum satis Misce, ut fiant pilulae numero 6 Da. Signa:	

<u>ТЕМА 13.</u> Біноміальна ботанічна номенклатура.

Моделі ботанічних найменувань

родова назва видова назва

1 модель

іменник у Nom.	+	**іменник у Nom.**

Atropa belladonna – красавка, беладона

2 модель

іменник у Nom.	+	іменник у Gen.

Primula veris – первоцвіт весняний (весни)

3 модель

іменник у Nom.	+	**невімінюваний іменник**

Panax ginseng – женьшень

4 модель

іменник у Nom.	+	**іменник з означенням**

Capsella bursa-pastoris – грицики звичайні

5 модель

іменник у Nom.	+	прикметник

Mentha piperita – м'ята перцева

Цікаво знати

Від прізвищ учених утворені назви багатьох рослин. Наприклад:

Лінnея (*Linnaea*) — названа іменем Карла Ліннея, видатного шведського натураліста та природознавця, який створив систематику рослин і запропонував бінарну ботанічну номенклатуру (XVIII ст.).

Крашенінніковія (*Craschenіnnicowia*) — названа іменем Крашеніннікова, професора і академіка, автора першої «Петербургской флоры», дослідника Камчатки (XVIII ст.).

Комаровія (*Comarovia*) — названа іменем академіка В. Л. Комарова, професора-ботаніка (XX ст.).

Скополія (*Scopolia*) — названа іменем італійського вченого-натураліста, лікаря і хіміка Скополі (XVIII ст.).

Цинхона (*Cinchona*) — хінне дерево. Лінней назвав рід іменем дружини віце-короля Перу графині Анни Чинчон, вилікуваної від малярії відваром хінної кори.

Шренкія (*Schrenkia*) — названа іменем мандрівника А. І. Шренка, який під час своїх мандр Середньою Азією зібрав цінний гербарій (XIX ст.).

Буффонія (*Buffonia*) — названа іменем французького вченого Г. Буффона (XVIII ст.), постійного опонента К. Ліннея. Існує припущення, що К. Лінней навмисно назвав цю рослину, що має неприємний запах, іменем свого ворога.

Вправа 35. ***Запишіть латинські ботанічні назви рослин, усно визначте граматичну модель, укажіть фармацевтичну назву рослин:***

1.	Фенхель звичайний	
2.	Мак снодійний	
3.	Мучниця звичайна	
4.	Алтея лікарська	
5.	Женьшень	
6.	Перець однорічний	
7.	Хінне дерево	
8.	Коричник камфорний	
9.	Блекота чорна	
10.	Береза бородавчаста	

11.	Маткові ріжки	
12.	Кукурудза	
13.	Солодка гола	
14.	Мигдаль звичайний	
15.	Красавка	
16.	Багно болотяне	
17.	Дуб звичайний	
18.	Собача кропива	
19.	Валеріана лікарська	
20.	Чилібуха або блювотний горіх	
21.	Сосна лісова	
22.	Лимонник китайський	
23.	Подорожник великий	
24.	Горицвіт весняний	
25.	Мати-й-мачуха	
26.	Жостір проносний	
27.	Рицина звичайна	
28.	Ромашка лікарська	
29.	Нагідки лікарські	
30.	Аїр тростиновий	

31.	Папороть чоловіча	
32.	Деревій звичайний	
33.	Картопля	
34.	Шипшина корична	
35.	Алое деревовидне	
36.	Евкаліпт попелястий	
37.	Грицики звичайні	
38.	М’ята перцева	
39.	Полин гіркий	
40.	Ревінь пальчастий	

Цікаво знати

Імена міфологічних героїв у ботанічних назвах рослин

1. **Achillea millefolium** — деревій звичайний, білоголовик. (Achilleios — Ахіллом відкрита, Ахіллова). Ахілл — герой Троянської війни, учень мудрого кентавра Хірона, що навчив його мистецтву лікування. Сік рослини Ахілл застосовував для лікування ран. Здавна рослина використовується в народній медицині як кровоспинний засіб.

2. **Adonis vernalis** — горицвіт весняний (жовтоцвіт весняний, стародубка, чорногірка). Адоніс — найвродливіший зі смертних, що став коханим богині кохання Афродіти. Загинув Адоніс на полюванні від ран, нанесених йому диким вепром, із крапель крові його виросли квіти.

3. **Artemisia absinthium** — полин гіркий. Одні вчені вважають, що назва утворена від ім'я богині-мисливиці Артеміди, покровительки тварин, яка піклувалася про все, що росте в полях, живе на землі. Інші вважають, що від імені дружини царя Мавзола Артемісії, що вилікувалася цією рослиною (як повідомляє Пліній). Треті — від грецького слова «здоровий» (artemes).

4. **Atropa belladonna** — красавка (беладона звичайна, сонник, отруйниця). Атропос (невідворотна) — ім'я однієї з трьох мойр (богинь людської долі), що перерізає ножицями нитку життя кожного смертного. Очевидно, це пов'язано з тим, що рослина отруйна.

5. **Centaurea cyanus** — волошка синя. Centaurea зустрічається в Аристотеля для позначення волошки. Назву утворено від грецького Kentaureios (який належить кентаврам). Як повідомляє Пліній, кентавр Хірон був мудрим, справедливим, доброзичливим до людей, умів зціляти хвороби. Він користувався соком волошки для лікування ран. «Наймудріший з кентаврів» Хірон був наставником Асклепія, Ясона, Геракла, Діоскурів.

6. **Mentha piperita** — м'ята перцева. Відповідно до легенди назва утворена від ім'я німфи Менти, яку богиня родючості та підземного царства Прозерпіна перетворила в рослину, присвячену Афродиті. Це покарання Мента одержала за те, що в неї закохався чоловік Прозерпіни Аїд. У стародавньому Римі листами м'яти натирали столи на банкетах, розкидали листя рослини по підлозі, готували духмяну воду. Вважалося, що запах м'яти створює гарний настрій, збуджує роботу розуму. Саме тому в середньовіччя студентам радили на заняттях надівати вінки з м'яти.

Вправа 36. ***Перекладіть вирази латинською мовою, усно вкажіть повну ботанічну назву рослини:***

1.	Настоянка собачої кропиви	
2.	Таблетки коріння ревеню	
3.	Висушений сік алое	
4.	Емульсія насіння мигдалю	
5.	Настоянка перцю стручкового	
6.	Настій плодів шипшини	
7.	Листя мучниці	
8.	Настій квіток ромашки	
9.	Плоди шипшини коричної	
10.	Настоянка полину гіркого	
11.	Настій листя мати-й-мачухи	
12.	Відвар приймочок кукурудзи	
13.	Гірчична ефірна олія	
14.	Настій трави деревію звичайного	
15.	Сік листя алое	

16.	Настоянка бруньок берези	
17.	Настій листя шавлії для полоскання	
18.	Олія евкаліпту	
19.	Відвар бруньок сосни	
20.	Мазь календули для зовнішнього застосування	

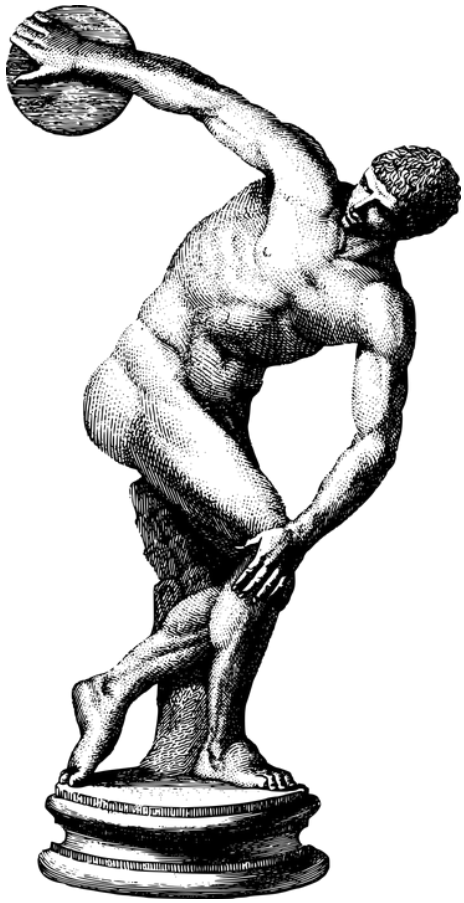

ТЕМА 14. Ступені порівняння прикметників та прислівників.

Творення ступенів порівняння прикметників

I. **вищий ступінь**

основа прикметника + **-ior** (m, f) або **-ius** (n)

NB! в Gen. sing. → –ioris
m, f, n

Наприклад: purus → purior, purius; Gen. sing. – purioris

II. **найвищий ступінь**

основа прикметника + **-ĭssim-** + -us, -a, -um

Наприклад: purus → purissĭmus, a, um

NB! у прикметників на -er:

форма чоловічого роду у Nom. sing. + **-rĭm-** + -us, -a, -um

Наприклад: niger, gra, grum → nigerrĭmus, a, um

Вправа 37. ***Утворіть вищий та найвищий ступені порівняння прикметників:***

Звичайний ступінь		**вищий ступінь**	**найвищий ступінь**
1.	purus, a, um		
2.	subtilis, e		
3.	grossus, a, um		
4.	recens, ntis		
5.	simplex, icis		

Неправильні ступені порівняння прикметників

У багатьох мовах є прикметники, які утворюють ступені порівняння від різних основ. Тому існують неправильні ступені порівняння.

Positivus	Comparativus	Superlativus
multus,a,um – численний, а, е	**plus** – більш численний, а, е	**plurimus, a, um** – найчисленніший, а, е
bonus, a, um – хороший, а, е	**melior, melius** – ліпший, а, е; кращий, а, е	**optimus, a, um** – найкращий, а, е
malus, a, um – поганий, а, е	**pejor, pejus** – гірший, а, е	**pessimus, a, um** – найгірший, а,е
magnus, a, um – великий, а, е	**major, majus** – більший, а, е	**maximus, a, um** – найбільший,а,е
parvus, a, um – малий, а, е	**minor, minus** – менший, а,е	**minimus, a, um** – найменший, а,е

Вправа 38. ***Перекладіть латинською мовою прикметники у найвищому ступені:***

1.	Дуже густий	
2.	Найчисленніший	
3.	Найменший	
4.	Найдрібніший	
5.	Дуже великий	
6.	Найсолодший	
7.	Дуже гіркий	
8.	Найбільший	

Вправа 39. ***Напишіть латинські назви порошків за ступенями подрібнення:***

1.	Дрібний порошок	
2.	Середньодрібний порошок	
3.	Дуже дрібний порошок	
4.	Найдрібніший порошок	
5.	Крупний порошок	
6.	Середньокрупний порошок	
7.	Дуже крупний порошок	
8.	Надзвичайно крупний порошок	

Вправа 40. ***Перекладіть речення українською мовою:***

1.	Vaselinum optimum pro oculis	
2.	Granula sunt pilulae minimae	
3.	Multa remedia amarissima sunt	
4.	Doses maximae et doses optimae	
5.	Dosis maxima Norsulfazoli pro die	
6.	Oleum Vaselini purissimum pro usu interno	
7.	Remedia amarissima in capsulis	
8.	Aqua purificata purissima	

9.	Aether purissimus pro narcosi	
10.	Pulveres grossi, subtiles, subtilissimi	
11.	Paraffinum mollius	
14.	Sapor Chinini amarissimus	

Вправа 41. ***Перекладіть українською мовою рецепти:***

1.	Recipe: Hydrargyri oxydi flavi 0,1 Vaselini optimi pro oculis 10,0 Misce, fiat unguentum Da. Signa:	
2.	Recipe: Zinci oxydi subtilissimi Talci ana 20,0 Acidi salicylici subtilissimi 2,9 Misce, fiat pulvis Da in scatula Signa:	
3.	Recipe: Acidi borici 6,0 Zinci oxydi pulverati 4,0 Talci purissimi 40,0 Misce. Da. Signa:	
4.	Recipe: Viridis nitentis 0,025 Cupri citratis Streptocidi albi ana 0,2 Vaselini optimi pro oculis 10,0 Misce, fiat unguentum Da. Signa:	

Ступені порівняння прислівників

GRADUS	ПРИКМЕТНИК	ПРИСЛІВНИК
Простий ступінь **Positivus**	**purus, a, um** – чистий	**pur<u>e</u>** – чисто Утворюється від основи найвищого ступеню порівняння відповідного прикметника за допомогою суфікса **-e**
Вищий ступінь **Comparativus**	**purior, purius** – більш чистий	**pur<u>ius</u>** – чистіше Співпадає з вищим ступенем порівняння відповідного прикметника у формі середнього роду
Найвищий ступінь **Superlativus**	**purissimus, a, um –** дуже чистий	**pur<u>issime</u>** – дуже чисто Утворюється від основи прикметника за допомогою суфікса **-issim-** та закінчення **-e**

Вправа 42. ***Напишіть латинською мовою прислівники:***

1.	Часто	
2.	Дрібно	
3.	Порівну	
4.	Найшвидше	
5.	Завжди	
6.	Негайно	
7.	Надзвичайно	
8.	Обережно	
9.	Дуже рідко	
10.	Скільки потрібно	

11.	Середньо	
12.	Повільно	
13.	Найкращим чином	
14.	Дуже точно	
15.	Найчастіше	

Лексичний мінімум до теми 14:

ana – по, порівну
aseptice – асептично
caute – обережно
cito – швидко
exacte – точно
exactissime – дуже точно, найточніше
grosse – крупно
gratis – безкоштовно
lente – повільно (за дією)
semilente – напівповільно (за дією)
ultralente – дуже повільно (за дією)
longe – надзвичайно
modice – середньо
minutim – дрібно
optime – найкращим чином, якнайкраще
quantum satis – скільки потрібно
statim – негайно

pulvis subtilis – дрібний порошок
pulvis modice subtilis – середньодрібний порошок
pulvis subtilissimus – дуже дрібний порошок
pulvis longe subtilissimus – найдрібніший порошок
pulvis grossus – крупний порошок
pulvis modice grossus – середньокрупний порошок
pulvis grossissimus – дуже крупний порошок
pulvis longe grossissimus – надзвичайно крупний порошок

<u>ТЕМА 15.</u> Номенклатура форм ліків.

ФОРМИ ЛІКІВ, ЩО РОЗПИЛЮЮТЬСЯ (FORMAE MEDICAMENTORUM RESOLVENDAE)

Аерозолі – **aërosola (aerosolum, i n)**
Спрей **– spray (spray, indecl. n)**

NB!

- ❖Spray stomatologicum — стоматологічний спрей
- ❖Spray ocularium seu spray ophthalmicum — очний спрей

ТВЕРДІ ФОРМИ ЛІКІВ (FORMAE MEDICAMENTORUM DURAE)

Таблетки — **tabulettae (tabuletta, ae f)**
Гранули — **granula (granulum, i n)**
Гумки – **gummata (gumma, atis n; gummis, is f)**
Драже — **dragée (dragée, n)**
Капсули — **capsulae (capsula, ae f)**
Карамелі – **caramella (caramel, ellis n)**
Пастилки – **pastillae (pastilla, ae f)**
Плівки – **lamellae (lamella, ae f), membranulae (membranula, ae, f)**
Порошки — **pulveres (pulvis, ĕris m)**
Супозиторії або свічки – **suppositoria (suppositorium, i n)**

NB!

- ❖Oriblettae seu tabulettae per os, tabulettae perorales — таблетки, які застосовуються перорально
- ❖Pastillae pro resolutione — пластинки різної форми, призначені для розчинення у ротовій порожнині, для смоктання
- ❖Tabulettae effervescentes (spargentes*)* — шипучі таблетки

Вправа 43. ***Перекладіть латинською мовою:***

1.	Пероральні та сублінгвальні таблетки	
2.	Аерозоль «Пропосол» для зовнішнього вживання	
3.	Тверді желатинові капсули	
4.	Карамелі від кашлю для дітей	
5.	Ректальні та вагінальні свічки	
6.	Масло какао для свічок та кульок	
7.	Ретинолу ацетат у гранулах	
8.	Порошки для присипок	
9.	Очний спрей для зовнішнього застосування	
10.	Шипучі таблетки	
11.	Простий порошок Калію перманганату	
12.	Аерозоль для інгаляцій	
13.	Драже аскорбінової кислоти	
14.	Порошок синтоміцину в желатинових капсулах	
15.	Пастилка для смоктання	
16.	Складний порошок солодки	
17.	Стоматологічний спрій	

РІДКІ ФОРМИ ЛІКІВ

(FORMAE MEDICAMENTORUM FLUIDAE

Ароматичні води — **aquae aromaticae**
Бальзами – **balsama** (**balsamum, i n**)
Екстракти — **extracta (extractum, i *n*)**
Емульсії — **emulsa (emulsum, i *n*)**
Концентрати – **concentrata (concentratum, i n**)
Краплі — **guttae (gutta, ae *f*)**
Лосьони – **lotiones (lotio, onis f)**
Мікстури — **mixturae (mixtura, ae *f*)**
Настоянки — **tincturae (tinctura, ae *f*)**
Олії – **olea** (**oleum, i n**)
Рідини – **liquores** (**liquor, oris m**)
Розчини — **solutiones (solutio, ōnis *f*)**
Сиропи — **sirupi (sirupus, i *m*)**
Слизі — **mucilagines (mucilago, ĭnis *f*)**
Соки – **succi** (**succus, i m)**
Суспензії — **suspensiones (suspensio, ōnis *f*)**
Шампуні – **shampunia (shampunium, i n)**

NB!

- Elixir dentale — зубний еліксир
- Elixir perorale — пероральний еліксир

Вправа 44. ***Перекладіть латинською мовою:***

1.	Абрикосова камедь − рідка форма ліків	
2.	Простий сироп або цукровий сироп	
3.	Розчини для ін’єкцій	
4.	Слиз насіння льону	
5.	Розчин Люголя з гліцерином	
6.	Бальзам для зовнішнього застосування	
7.	Екстемпоральні сухі суспензії	
8.	Розчини для анестезії	
9.	Ароматична вода м’яти перцевої	
10.	Розчин для внутрішнього вживання	
11.	Рідкі, сухі та густі екстракти	
12.	Зубний еліксир	
13.	Сиропи для дітей від кашлю	
14.	Ефірний екстракт чоловічої папороті	
15.	Стерильна вода для ін’єкцій	

М’ЯКІ ФОРМИ ЛІКІВ
(FORMAE MEDICAMENTORUM MOLLES)

Гелі **— gela** *s***. gelata (**gelum, i n; gelatum, i n**)**
Креми — **cremores (**cremos, oris m**)**
Лініменти — **linimenta** (linimentum, i n)
Мазі — **unguenta** (unguentum, i n)
Пасти — **pastae** (pasta, ae f)

Вправа 45. ***Перекладіть латинською мовою:***

1.	Мазь цинкова 10%	
2.	Паста для перорального застосування	
3.	Лініменти з рициновою олією	
4.	Ректальні та вагінальні креми	
5.	Лінімент з мигдалевою олією	
6.	Мазі для носа	
7.	Креми для нашкірного вживання	
8.	Лінімент бальзамічний Вишневського	
9.	Мазь іхтіолова 10%	
10.	Паста − м’яка форма ліків	
11.	Гель диклофенаку натрію 1%	
12.	Стоматологічний гель для перорального вживання	
13.	Очні креми	

ІНШІ ФОРМИ ЛІКІВ

Газ – **gasum, i n**
Гірчичники **– chartae Sinapis** s. **chartae sinapismatae**
Губки – **spongiae (spongia, ae f)**
Клей **– gluten, inis n**
Лаки **– vernicia (vernicium, i n)**
Марля **– tela, ae f**
Меди лікувальні **– mella medicinalia (mel, mellis n)**
Мило **– sapo, onis m**
Олівці лікарські **– stili (styli) medicinales**
Парафінові блоки **– block paraffini**
Пілюлі **– pilulae (pilula, ae f)**
Пластирі **– emplastra (emplastrum, i n)**
Плитки **– lateres (later, iris m)**
Серветки **– mappulae (mappula, ae f)**
Сіль **– sal, salis n**
Тампони **– tampona (tamponum,i n)**
Трансдермальна терапевтична система **– therapeuticum transdermale systema**

NB!

- Species ad infusa et decocta **—** збори для настоїв та відварів
- Sinapismus-saccinus activatus — гірчичник-пакет активований
- Species fumales — збори для куріння
- Species pro balneis — збори для ванн

Вправа 46. ***Перекладіть латинською мовою:***

1.	Парафіновий блок	
2.	Медична марля	
3.	Зелене медичне мило	
4.	Гірчичник-пакет активований	
5.	Кровоспинна губка	
6.	Трансдермальна терапевтична система	

7.	Збір для ванн	
8.	Лак для нашкірного застосування	
9.	Меди лікувальні	
10.	Медична сіль	
11.	Губка − антисептичний засіб	
12.	Клей для зовнішнього застосування	
13.	Збори для настоїв та відварів	
14.	Тверді та рідкі пластири	

Вправа 47. ***Перекладіть речення українською мовою:***

1.	Suspensio Placentae pro injectionibus	
2.	Chartae Sinapis est varietas emplastri	
3.	Unguentum Heliomycini ad usum intra nasum	
4.	Granula Quercitini pro praeparatione geli (20 granula et 100 ml aquae calidae)	
5.	Pulvis thallorum Laminariae remedium laxans est	
6.	Solutio Aluminii subacetatis 8% est synonymum liquoris Burovi	
7.	Biiochinolum est suspensio Chinini	

	iodobismuthatis in oleo Persicorum	
8.	Sirupus Amboxoli est remedium expectorans	
9.	Decoctum corticis Frangulae (20,0: 200 ml) cum Natrii sulfate	
10.	Linimentum Methylii salicylatis compositum 30,0	
11.	Suppositoria vaginalia (seu globuli vaginales) cum Synthomycino	
12.	Pulvis Apilaci est Apilacum liophilisatum (7 partes) cum saccharo lactis (93 partes)	
13.	Pasta Phytolysini in tuba	
14.	Infusum stilorum et stigmatum Maydis	
15.	Aërosolum «Proposolum» remedium desinficiens est	
16.	Membranulae ophthalmicae cum Neomycini sulfate	
17.	Stili medicinales tales sunt: stili haemostatici, stilus Mentholi	
18.	Praeparatum «Tussamagum» contra tussim	
19.	Aspersio Amycazoli est remedium fungicidum	
20.	Sirupus Glycyrrhizae est mixtura	

	extracti Glycyrrhizae sicci cum sirupo simplici et aqua destillata	
21.	Tabulettae Cytochromi C enterosolubiles numero 60	
22.	Species pectorales 50,0 in sacculo chartaceo	
23.	Therapeuticum transdermale systema (TTS)	
24.	Species sedativae	
25.	Membranulae ophthalmicae cum Neomycini sulfate	
26.	Suppositoria vaginalia cum Synthomycino	
27.	Infusum florum Chamomillae	
28.	Mixtura sicca contra tussim pro infantibus	
29.	Tabulettae Acidi glutaminici enterosolubiles	
30.	Guttae ophthalmicae cum Propoli	

Вправа 48. ***Перекладіть латинською мовою:***

1.	Складний порошок солодки	
2.	Концентрований розчин водню пероксиду	
3.	Очні плівки з пілокарпіну гідро-	

	хлоридом	
4.	Спиртовий розчин брильянтового зеленого 5%	
5.	Рідкий екстракт чебрецю	
6.	Відвар кори дуба 10,0:150 мл	
7.	Настоянка горіха блювотного	
8.	Складний скипидарний лінімент	
9.	Свічки антисептичні біологічні	
10.	Мазь ртуті амідохлориду	
11.	Розчин борної кислоти в гліцерині	
12.	Кишковорозчинні таблетки глутамінової кислоти	
13.	Піхвові кульки «Контрацептин»	
14.	Простий свинцевий пластир	
15.	Настій трави термопсису 0,1:100 мл	
16.	Збір сечогінний	
17.	Гранули плантаглюциду	
18.	Краплі «Дента»	

<u>ТЕМА 16.</u> Систематизація відомостей про прийменники.

Вправа 49. ***Напишіть латиною вирази з прийменниками, які вказують на шляхи та способи введення лікарських засобів у організм:***

1.	Через рот	
2.	Шляхом ін’єкції	
3.	Через пряму кишку	
4.	Під язик	
5.	Шляхом присипки	
6.	У м’язи	
7.	Шляхом інгаляції	
8.	У вену	
9.	Під шкіру	
10.	Шляхом вдування	
11.	За щоку	
12.	Шляхом розтирання	
13.	Через піхву	
14.	Шляхом полоскання	

Вправа 50. ***Напишіть латиною вирази з прийменниками:***

1.	Для зовнішнього вживання	
2.	Для ін’єкцій	
3.	На один прийом, разова доза	
4.	Для інгаляції	
5.	Для втирання	
6.	На день, добова доза	
7.	Для ванн, для ванни	
8.	Для наркозу	
9.	Для полоскання	

10.	Для рентгену	
11.	Для внутрішнього вживання	
12.	Екстемпорально, у разі потреби	
13.	Для дорослих	
14.	Для промивання рота	
15.	Для присипки	
16.	Для компресу	
17.	На живому організмові	
18.	Для анестезії	
19.	У чистому вигляді, хімічно чистий	
20.	Для дітей	

Nulla dies sine linea. – Жодного дня без штриха; жодного дня без рядка.
Carpe diem. – «Лови день», тобто не марнуй часу, лови мить.
Dies diem docet. – День вчить день.
Citius, altius, fortius. – Швидше, вище, сильніше.
Aetas dulcissima adulescentia est. – Молодість – найприємніша пора життя.
Cave ne quidquam incipias, auod post poeniteat. – Не починай що-небудь, у чому пізніше будеш каятись.
Graviora quaedam sunt remedia periculis. – Деякі ліки небезпечніші від самих небезпек.
Hygiena amica valetudinis. – Гігієна – подруга здоров'я.
Qui discit sine libro, is aquam haurit cribro. – Хто вчиться буз книжки, той решетом набирає воду.

Список використаної літератури

1. Гуцол, М. І. Українсько-латинський тлумачний словник клінічних термінів : посібник / М. І. Гуцол, О. В. Рудик. – Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2009. – 428 с.
2. Державна Фармакопея України. Доповнення 2. / Д П «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів». – 2-е вид. — Харків : Д П «Український науковий фармакологічний центр якості лікарських засобів», 2018. – 336 с.
3. Енциклопедичний тлумачний словник фармацевтичних термінів: українсько-латинсько-англійський : навч. посіб. для студентів вищих навч. закл.] / [уклад.: І. М. Перцев [та ін.] ; за ред. проф. В. П. Черниха. – Вінниця : Нова книга, 2014. – 824 с.
4. Закалюжний, М. М. Латинська мова і основи медичної термінології / М. М Закалюжний, Г. Б. Паласюк. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2004. – 424 с.
5. Компендиум 2014 – лекарственные препараты / под ред. В. Н. Коваленко, А. П. Викторова. – Киев : Морион, 2014. – 2448 с.
6. Крылатые латинские выражения / авт.-сост. Ю. С. Цыбульник – Харьков : Фолио ; М. : Эксмо, 2008. – 992 с.
7. Латинська мова та основи фармацевтичної термінології : підручник / Л. Ю. Смольска [та ін.] ; за ред. Л. Ю. Смольскої. – Київ : ВСВ «Медицина», 2016. – 352 с.
8. Світлична, Є. І. Латинська мова : підручник / Є. І. Світлична, І. О. Толок. – Харків : Вид-во НФаУ : Золоті сторінки, 2014. – 431 с.

Навчальне видання

Світлична Євгенія Іванівна, **Базарова** Валентина Іванівна,
Фель Олена Леонідівна, **Томарєва** Наталія Олександрівна

ВИВЧАЄМО ЛАТИНУ

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

Формат 60х84/8. Ум. друк. арк. ___. Тираж____ пр.

Національний фармацевтичний університет
вул. Пушкінська, 53, м. Харків, 61002
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серії ДК № 3420 від 11.03.2009.